

Proletari din toate țările, uniți-vă!

FLACĂRA

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara-Deva

46

**CHARLES CHAPLIN:
ISTORIA VIETII MELE**

Cadran internațional

DOMNIȘOARA NASTASIA

Anul XIII nr. 46 (494) — 14 noiembrie 1964

Foto-
reportajul
săptămîinii

Ce nu se vede aici

Sfîrșit de săptămînă. Agitația de pe culoarele secției turistice a Centrului versitar București se mută la Gara de Nord. Apoi sute și sute de studenți potecile munților și fac să răsune hăurile de ecoul tinereții lor. Ei iubesc excursii pentru frumusețile neasemuite ale peisajului nostru montan, pentru că munte oamenii se cunosc mai bine, pentru că excursiile acestea le îmbogățesc cunoștințele reclamate de viață, de viitoarele lor profesii. Însoțind în munte la Ciucaș 60 de viitori arhitecți, am cules pentru dv. câteva imagini fotografiate-le. În același timp însă să vedem și ce nu se vede în ele...

La Ploiești, între două trenuri (fotografia 1), puțină... odihnă. Nu se vede însă în fotografia noastră că trei din grup — Ani Cîmpeanu, Octavian Bandu și Gheorghe Gabrielli — au dispărut. Unde sînt? Iată-i în partea cealaltă a gării, discutînd aprins, făcînd pași scurți cînd la dreapta cînd la stînga, cercețînd cu atenție călătorii și luînd-o iar de la cap. Deși n-au pierdut nimic, ei caută. Ce? Soluții! Studenții anului III au de făcut un proiect: o gară de tranzit a unui oraș cu o populație de 30.000 locuitori. Asemenea construcție ridică serioase probleme din punctul de vedere al circulației călătorilor, așa că tinerii noștri, profitînd de excursie, caută soluții...

Serenadă tip secolul XX (fotografia 2)! Protagonisti: Ani Cîmpeanu și Dan Brezniceanu. Ce nu se vede în fotografie? Acum el cîntă la chitară cu toată exuberanța tinereții. Mîine, cînd va escala Ciucașul, a cărui complexitate a structurii geologice a dus la o varietate de formații carstice, de țăncuri și stîncării cioplite cu măiestrie, în forme deosebit de atractive, de ape, ploii și vînturi, el va putea gîndi într-un mediu ambiant la studiul ordinelor clasice grecești (micul templu al Victoriei neînăripate — Nike Aphteros — proiectat și construit pe Acropole de arhitectul Calicrates)...

Cabana Muntele Roșu, la ora plecării spre Colții Zăganului și vîrfurile Ciucaș (fotografia 3)! Ce nu se vede în această fotografie? Cromatica Văii Teleaenului de o rară frumusețe, pe care au stră-

bătut-o tinerii noștri cu decovilul pînă la Ch și drumul pe care l-au suit de la Cheia pînă la cabană. Nu se vede nici că drumul acesta de oră pe întuneric și frig nici nu l-au simțit. Pentru că tinerețea iriază lumină și căldură, în atîmprejurări frigul rămînd totdeauna un insurat... De asemenea nu se vede focul de tabă aprins în noaptea precedentă la poalele Zăganului nu se vede dimineața pe munte, cu soarele țîșni roșu din fiecare colțor de creastă, cu cerul irade senin și de aproape...

Deși ne aflăm spre vîrfurile Ciucaș (fotografia nu se vede drumul și muntele propriu-zis. E explicabil: aria turistică a masivului se întinde pe 200 km p! Fotografia noastră nu a reușit să surprindă urmele pașilor de urși sau de mistri de căprioare sau de ciute și nici gălăgia cocorilor și gănușelor de munte, strigătul șoimilor vulturilor. În plus, nu a reușit să cuprindă Nehoiul și Munții Vrancei, pierduți în zare, și Postăvarul, Piatra Mare, Piatra Craiului, Bucegii...

Eugenia Luchian a atins punctul culminant al masivului: vîrfurile Ciucaș, 1.956 m (fotografia nu se vede). Ce nu se vede? Că excursia a ajutat-o să realizeze definitivarea „schiței de schiță” pe care o adevărat de predat: „Refugiul în Piatra Craiului pe versantul vestic”.

În general, pelicula fotografică a fost sensibilă numai la ce a putut vedea ochiul reporterului, nu și la ce a înregistrat inima lui.

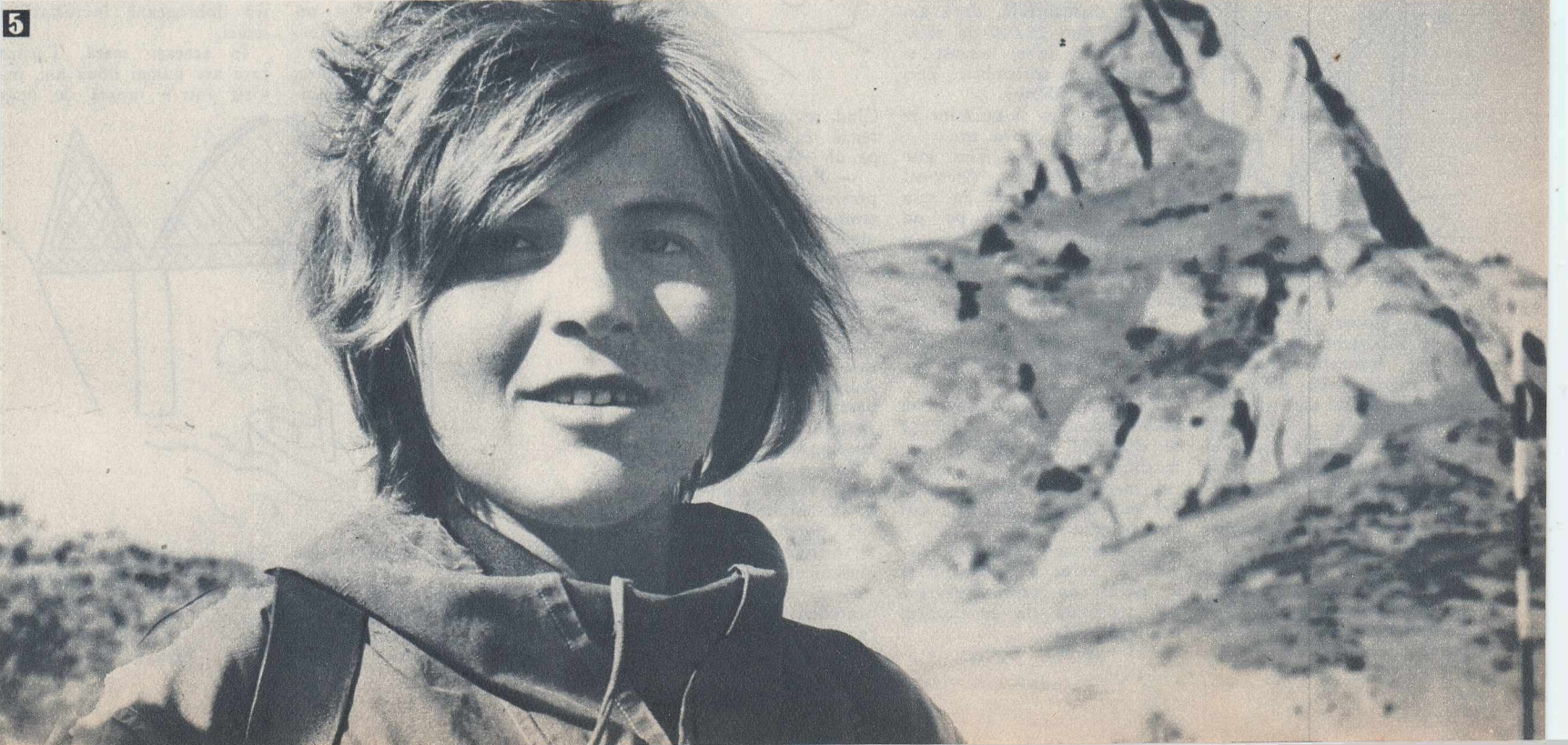
Text și fotografiile de Bazil DUNĂREA

COPERTA NOASTRĂ:

SFÎRȘIT DE TOAMNĂ.

Fotografie de Hedy LOFFLER

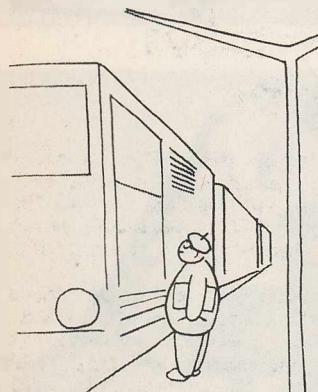

Trenule, mașină mare..

Unui om care intră cu emoție chiar și în cabina unui avion lilliputan de la Luna parc, ideea unei călătorii pe o locomotivă i se pare de-a dreptul temerară. Mai ales că la eliberarea autorizației de a călători în cabina de comandă a unei LDE (locomotivă diesel-electrică) i se dau câteva sfaturi de acest gen: „la urcare, vă țineți cu amândouă minile de barele scării”, „vă rugăm să nu coborâți în stații”, „vă rugăm să nu vorbiți cu mecanicul în timpul călătoriei“...

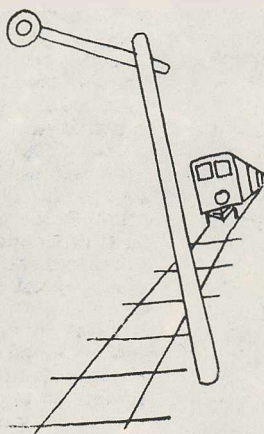
Repetând în gând sfaturile de mai sus, am ajuns pe peronul Gării de Nord. La orele șase și un minut urma să plec cu acceleratul 801 pînă la Constanța, dar nu așezat tihnit, ca orice călător, într-unul din cele 17 vagoane, nici nerăbdător să se deschidă ușile vagonului restaurant, ci grav pînă la ostentație, deoarece, pentru prima oară în viață, aveam să călătoresc pe o locomotivă. Am trecut cu aerul unui inspector C.F.R. pe lângă șirul vagoanelor, printre sutele de călători, pe lângă vagonul restaurant în care se

încăreau blocuri de gheață, lăzi cu Biborțeni, bere și coșuri cu franzele, apoi pe lângă vagonul de poștă în care se încăreau sacii de hîrtie cu ziarele și revistele proaspete și iată-mă ajuns în dreptul mastodontului de oțel care este locomotiva diesel-electrică.

Mecanicul stătea la fereastră locomotivei. Întîi m-a privit surprins, apoi, citind textul autorizației pe care i-am înmînat-o așa cum face impiegatul cu foaia de parcurs, a zis binevoitor:

- Poftiți sus.
- Așa a început documentarea reportericească, întîi printr-o călătorie în sala mașinilor — o adevărată uzină mecanică și electrică pe roți — apoi printr-o convorbire cu totul comună cu mecanicul:
- Cum vă numiți?
- Marin Dumitru.
- Ce vîrstă aveți?
- Patruzeci de ani.
- Cum se numește ajutorul de mecanic?
- Balaș Marin.
- E mai tînăr...
- Da, are 38 de ani.
- Câți kilometri ați parcurs cu această locomotivă?
- Trebuie să vă spun că

eu am luat-o în primire de la uzina „Electroputere”, tot eu am făcut cu ea primele curse de probă și de atunci încocoace nu m-am mai despărțit de ea. Are în total 236.660 km.

- Lucrați numai pe acest traseu, spre litoral?
- În timpul sezonului de vară, da.
- Câți călători ați transportat în vara aceasta?
- Păi faceți și dumneavoastră o socoteală, dacă am pe lună cam 28.000 de călători. Iunie, iulie, august și jumătate din septembrie. Zeci de mii de călători.
- M-ați dus și pe mine în vara asta de cîteva ori...
- Mă uit la ceas. Ora șase fără două minute. Ajutorul de mecanic a intrat în sala mașinilor. Mă așez pe un scaun, în stînga cabinei și observ ce se întîmplă. Nu mai pun nici o întrebare, dar mecanicul mă anunță:
- Vedeți? Acum am lansat motorul. Mai avem cîteva zeci de secunde pînă la plecare.
- Zgomotul motoarelor se aude estompat, dar iată că se deschide ușa dintre sala mașinilor și cabină și ajutorul mecanicului comunică în cel mai sec și telegrafic stil cu purtință:
- Presiunea la ulei 3 virgulă 2, aerul de reglaj 2 și 2, aerul de supraalimentare 0,7, tensiunea la generatorul principal 600.
- Am pornit. Trecem fru-

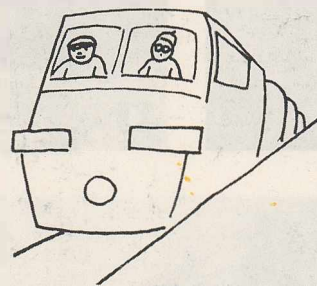
mos pe lângă alte trenuri, admir în dreapta blocurile noi de pe Grivița și de la podul Constanța, zăresc profilul monumental al expoziției, al Casei Științei, zăresc Herăstrăul ca un cer întors și astfel pătrundem în Bărăgan.

Ne iese înainte și ne așteaptă grațios gara Pasărea, prin fața căreia trecem fix la 6,25. La apropierea fiecărei gări, mecanicul și ajutorul său rostesc și își repetă ca pe o formulă magică niște cuvinte cu care mă deprind repede:

- Liber semnalul de intrare — spune ajutorul de mecanic.
- Liber semnalul de intrare — repetă ca un ecou precis mecanicul.
- Liber semnalul de ieșire — spune ajutorul.
- Liber semnalul de ieșire, repetă mecanicul.

Pe foaia de parcurs trecerea prin gara Brănești este însemnată chiar cu precizie de secundă: 6 ore, 30 minute și 30 secunde. Cînd trecem prin fața ei, verific timpul pe ceasul de control al vitezometrului: 6,30,30". Nici o secundă mai mult. Alergăm cu 85 km pe oră. Îmi amintesc cu un secret aer de superioritate de inscripțiile de pe carcasa vechilor locomotive cu aburi: „*înțeala maximă: 60 km/oră*”.

Lar a intrat ajutorul de mecanic în sala mașinilor. Îl zăresc prin hubloul ușii metalice controlînd aparatele.

Cînd revine în cabină raportează ca un ofițer de cart pe un submarin în imersiune:

— Presiunea uleiului 3, presiunea apei 1 virgulă 4, temperatura apei 66 grade, a uleiului 64 grade. La generator 700 volți.

— E bine! — răspunde mecanicul.

Acum ne apropiem de Sărulești cu 90 km pe oră. Asta-i viteza aeroplanului lui Aurel Vlaicu. Trecem peste pasaje de nivel și văd, în spațele barierelor, camioane și autobuze.

Între Lehliu și Dor Mărunt, observ cum cantonierul de la cantonul 75 stropește cu apă porțiunea unde șoseaua se întretaie cu linia ferată. Mecanicul suride și spune:

— E cel mai conștiincios cantonier. Aruncă mereu apă ca să nu ridicăm un nor de colb. Să scrieți despre el.

După aceea am văzut și alți cantonieri făcînd același lucru. Evident și ei sînt cei mai conștiincioși...

În gară la Dor Mărunt oamenii încarcă în vagoane sfecla de zahăr din noua recoltă. În gară la Dîlga văd pe rampă un șir de camioane și căruțe încărcate cu saci și lăzi. La Ciulnița avem oprire 7 minute.

— Cum vi se pare? — întreabă mecanicul.

— Strașnic de frumos să vezi Bărăganul prin parbrizul unei locomotive diesel-electrice! Intri în profunzimea panoramei ca un bolid.

Și mă gîndesc că tot pe aci, Odobescu mergea în căruța de lemn sub coviltire de trestie și se uita din paginile reportajului Pseudokineticos cu mirare și tristețe la straniile gorgane și la pîlcurile de dropii.

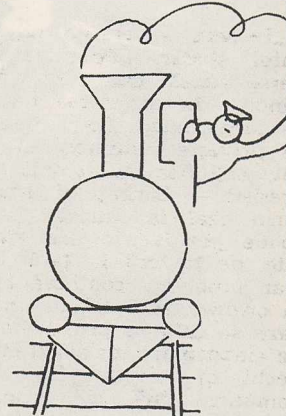
Eu zăresc geometria livezilor cu pomi fructiferi, a tarlalelor arate cu tractoarele și a înaltelor silozuri moderne de cereale.

Plecăm mai departe. Verific din nou exactitatea riguroasă a timpilor: Cosîmbești la ora 7,45, Perișoru la 7,50. În gara Bărăganu „facem cruce” cu aerodinamul „Săgeata albastră” în care călătoresc numeroși turiști străini, curioși, după ce-au văzut Mamaia, să vadă și Bucureștii.

Dincolo de gara Bărăganu, în stepă, un revizor de linie ne salută cu o cheie franceză în mînă. Ard de nerăbdare să intru pe podul Saligny și să-l văd din față, de la nivelul parbrizului. La ieșirea din Fetești întîlnim, trecînd în sens invers, acceleratul 802. Mecanicii se salută. Se cunosc. Sînt prieteni. Trecem peste podul Borcea. Mecanicul îmi arată (ca un reporter) digurile insulei dintre Borcea și Dunăre. Spune:

— Aici era ca o mare, primăvara, din cauza inun-

presioneze prin concepții masivitate și eleganță. În Dunăre trece un convoi copleșit de șlepurile de un remorcher. Cei doi dorobanți copleșiți de piatră ne anunță că am intrat în Dobrogea. În gara Valu lui Traian văd cîteva vagoane încărcate cu tractoare noi. Cine își mai aduce în minte de cele 117 tractoare cîte erau în total în Dobrogea anulul 1938? Tarlale

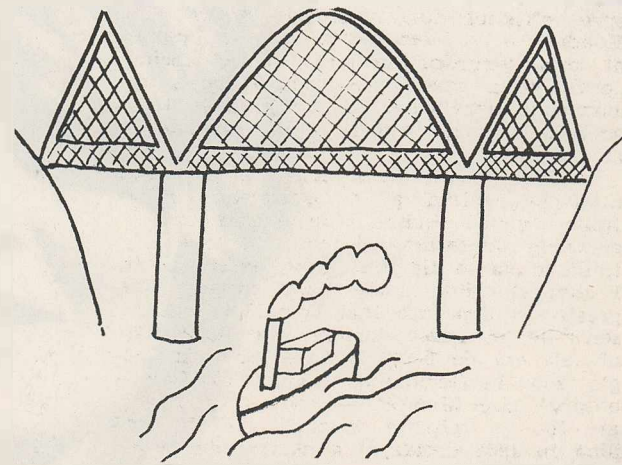

înțeala maximă 60 km pe oră

imense cu porumb și floarea-soarelui, terase plantate cu viță de vie, livezi cu piersici parfumate, iată cum te înțîmpină Dobrogea.

Și dintr-o dată, pe neașteptate, ajungînd la Palas, zărim marea, vapoarele și blocurile înalte ale Constanței. Am ajuns la Constanța. E ora și 53 fix. Trenul alunecă ușor prin fața gării noi, pe laț de sticlă și de albă piatră dobrogeană încrustată cu scoici.

În aceeași seară, Țucurea care are numai nouă ani, mîrșăvîr într-o moară de întro

dațiilor. Acum vedeți, crește porumbul.

Ne apropiem de podul „Anghel Saligny”. După mai bine de o jumătate de veac, podul nu încetează să im-

bări, nerăbdător să află cum... am condus trenul.

I-am spus să citească reportajul de față.

Petru VINTIL
Desenele autorului

Piața comună și eterna inegalitate

„Femeia — eterna poveste“, spunea veziul șlagăr. „Povestea“ are aspecte diferite, unul din cele eterne și frapante fiind — în societatea bazată pe exploatare — inegalitatea între femeie și bărbat în a privește remunerarea muncii. E adevărat, acțiunea necurmată a oamenilor progresiști — bărbați și femei — pentru „sariu egal la muncă egală“ a dat multe oade pozitive, a micșorat în grade diferite, de la țară la țară, decalajul acuzator. Dar problema continuă să existe și să fie a ordinea zilei. Și nu undeva, în vreo țară are se află în primele etape ale bătăliilor de emancipare socială a femeii, ci în citadele echii ale acestei lupte, în țările Pieței omune. Până și organul diriguitor al Pieței comune a considerat necesar să se cupe de ea. În ce sens?

Tratatul de la Roma, în baza căruia a uat ființă în 1959 C.E.E., stipula — printre alte măsuri destinate să prezinte comunitatea ca un panaceu al multor rele sociale — angajamentul de a acționa spre a asigura o remunerare „egală bărbaților și femeilor“ pentru un același loc de muncă. Deoarece formula a apărut destul de ambiguă, în iulie 1960 comisia a precizat că textul din tratat subînțelege că înăuntrul C.E.E. se interzice orice discriminare între lucrătorii bărbați și femei. Concomitent, se fixa în acest domeniu, ca și în altele, un calendar de realizare a acestui obiectiv. Până la 30 iunie 1962 urma ca diferențele de salarizare dintre bărbat și femeie să se reducă astfel încât să nu depășească 15%; până la 30 iunie 1963 coeficientul admis să fie de maximum 10%; iar până la 30 decembrie 1964 să fie eliminată orice discriminare. Dar foile calendarului cad una după alta, un an urmează altuia și, ca și în alte domenii din activitatea Comunității economice europene, termenele nu se respectă, intențiile pioase depășesc cu greu acest stadiu. Într-un bilanț întocmit recent de C.E.E. — și despre care relatează spre sfârșitul lui octombrie ziarul „Le Monde“ — se recunoștea „eșecul parțial al pronosticurilor inițiale“ și se decidea „prelungirea celei de-a doua etape a calendarului (reducerea diferenței sub 10%), acordându-se un termen suplimentar de un an“.

Raportul sus-amintit caută să ascundă motivele deciziei și se consolează că în Italia, Olanda, Belgia s-au înregistrat progrese în micșorarea decalajului, care continuă totuși să fie mult mai mare decât în Franța de pildă, unde lupta forțelor progresiste a dus încă mai demult la cuceriri sensibile în acest domeniu (în 1959 cifra oficială era de 8-9%, față de 25% în Belgia, 20% în Germania occidentală). Dar — observă „Le Monde“ — tocmai în Franța are loc „o mișcare inversă“ — din 1956 până în 1964 decalajul a crescut de la 8% până aproape de 12%. „Poate fi contestată valoarea exactă a cifrelor unei statistici — sorie ziarul. Dar nu poate fi negat că pe o perioadă lungă, dinamica creșterii diferenței este sigură și continuă“.

Iată deci că pe ansamblul Pieței comune obiectivul n-a fost atins, iar acolo unde

lucrurile stăteau cel mai bine, ele s-au înrăutățit. „Grija“ față de femeie, proclamată prin actul de constituire a Comunității economice europene, s-a dovedit una din multiplele încercări de a semăna iluzii la care au recurs printre oamenii muncii inițiatorii acestui organism, iluzii spulberate de scurgerea vremii. Monopolurile, a căror înaltă expresie este Piața comună, nu sînt caracterizate prin sentimentalism, ci prin grija față de... profituri.

I. FINTINARU

„Windmill“-ul s-a oprit

— Nu se poate să nu vezi „Windmill“-ul — mi-a spus la Londra un prieten. Face parte din tradiția vie a orașului.

L-am însoțit pe strada îngustă și răsucită din plin centrul capitalei britanice. Între o gheretă unde se vindeau sandvișuri cu pastramă de găscă și o mică berărie zgomoasă se înălțau zidurile afumate ale teatrului „Windmill“. Deasupra emblemei — o moară de vînt — deviza semeață: „We never stopped“ (Nu ne-am oprit niciodată).

Și într-adevăr reprezentațiile se desfășurau fără întrerupere, de la 2 după-amiază pînă la miezul nopții, ca în cinematografele noastre de pe vremuri. O dată intrat acolo, puteai rămîne în continuare, revăzînd spectacolul ori de cîte ori ai fi dorit.

Înainte ultimului spectacol.

Un spectacol de o ținută inegală. Din cînd în cînd corpul de balet evolua, cu mai multă sau mai puțină grație, în ritmul unui dans modern, în timp ce trei-patru fete întruchipau tot atîtea statui antice, într-o toaletă extrem de sumară. Gustul acestor „antracte coregrafice“ neavînd nimic din fastul unui „Casino de Paris“ sau „Folies-Bergères“ era discutabil. Dar tocmai această modestie, această lipsă de pretenții crea atmosfera specifică „Windmill“-ului. El se adresa îndeobște unui public care nu-și putea permite luxul de a plăti mult pentru biletul de intrare.

Greul spectacolului îl duceau comicii. Aceștia nu se limitau la rolul de simpli prezentatori sau comperi, ci susțineau lungi monologuri și scheciuri pline de vervă și causticitate, în care treceau în revistă în primul rînd actualitatea politică internă și internațională. Printre cei care au debutat pe scena „Windmill“-ului se numără de pildă Peter Sellers, azi vedetă cinematografică binecunoscută și de publicul nostru.

Teatrul se mîndrea că rămăsese credincios devizei sale de a nu se opri niciodată, chiar în timpul anilor grei ai războiului. În 1944 o rachetă hitleristă V2 a explodat într-o aripă a lui, omorînd o dansatoare și un electrician. Dar spectacolul a continuat. În acele zile grele „Windmill“ a contribuit la ridicarea moralului a zeci de mii de londonezi, care rideau în hohote la spiritualele cuplete ce-l satirizau pe „führer“.

Incontestabil, teatrul aparținea tradiției vii a capitalei britanice. Aparținea — pentru că la 31 octombrie a avut loc ultimul său spectacol. Un consorțiu l-a achiziționat pentru a-l transforma într-un cinematograful unde vor rula filme „picante“.

Și iată că „Windmill“-ul s-a oprit.

N. MINEI

S. U. A.: concluzii și perspective

Campania electorală din S.U.A. a rămas în urmă. Uriașul aparat pus în mișcare în aceste luni, în care zilele și orele s-au dilatat pînă la a nu mai fi suportabile pentru cei în cauză, a intrat într-o binemerită odihnă.

Este rîndul oamenilor politici, liderilor partidelor, comentatorilor de presă să tragă concluziile. Johnson a cîștigat alegerile dus pe crestele valurilor unui „landslide“ (flux general), deoarece în centrul campaniei partidului democrat și al publicității făcute în jurul persoanei sale au fost situate problemele păcii și ale responsabilității față de soarta S.U.A. și a omenirii în era nucleară, deoarece a știut să însuflească un anumit sentiment de securitate pentru viitor alegătorilor care au votat masiv tichetul democrat Johnson-Humphrey, indiferent de simpatiile lor pentru un partid sau altul. Goldwater a pierdut, și a pierdut la o asemenea distanță pentru că „mediocru moralist politic din Phoenix“, cum a fost el calificat, a prezentat alegătorilor o atît de sumbră alternativă de demagogie ieftină, de irresponsabilitate politică în fața celor mai grave probleme ale vieții internaționale și un spec-

(Continuare în pag. 6)

tacol atât de penibil, care alia excesele reacțiilor macarthyste cu injuriile cele mai personale, încât și-a înstrăinat mase largi de susținători ai partidului în numele căruia candida.

Privit sub această prismă, rezultatul alegerilor din Statele Unite constituie un element dintre cele mai importante ale situației internaționale. Ne aflăm la două săptămâni de la cunoașterea lui. Este perioada unei atente cercetări a elementelor de bază care vor jalona activitatea viitoarei administrații. Păcat că în acest efort de previziune nu se poate folosi una din cele mai interesante experiențe ale recentelor alegeri, și anume ceea ce a fost numit „sistemul VPA” (vote profile analysis — în românește: analiza profilului votului). Este vorba de o tehnică electronică pusă la punct de serviciile politice ale lui Columbia Broadcasting System, împreună cu agenția de sondaj al opiniei publice, condusă de sociologul Louis Harris, și cu mașinile electronice de calcul IBM. Bazându-se pe interpretarea tendințelor furnizate de un anumit număr (2.200) pe birouri de vot, stabilite pe baza unor anchete locale foarte aprofundate, și avându-se în vedere atât caracteristici bine precizate (sociale, religioase, etnice), cât și constanța obiceiurilor alegătorilor, primele rezultate obținute cu ajutorul „VPA” au furnizat „spectrul electoral” care a indicat deznoământul alegerilor mai înainte de existența rezultatelor definitive.

Deci, cu toate că nu există încă un asemenea sistem capabil să afle de pe acum căile viitoare ale politicii americane, se pot desprinde totuși câteva date fundamentale care lasă să se întrevadă anumite tendințe. Johnson nu mai este acum omul care a preluat frânele președinției în urma unui tragic eveniment. El însuși a fost uns pentru a îndeplini obiectivele pe care le-a formulat atât ca președinte în anul de după mârșavul asasinat din Dallas, cât și în calitate sa de candidat, în cursul campaniei electorale. Totul nu depinde decât de consecvența cu care vor fi transpuse în practică promisiunile electorale formulate în concordanță cu starea de spirit a majorității și cu realitățile zilelor noastre.

Comentarii presei americane subliniază prioritatea acordată problemelor de politică externă. Reținem în această ordine de idei aprecierea agenției *Associated Press*: „Victoria lui Johnson în alegeri a fost interpretată de unele oficialități ca un mandat de a duce mai departe liniile principale ale politicii bipartizane stabilite, inclusiv efortul de a îmbunătăți relațiile cu U.R.S.S. și de a limita riscurile unui război nuclear”.

Cît privește consecințele alegerilor de la 3 noiembrie pentru partidul republican, după părerea unor cunosători ai situației ele au dus la „cea mai gravă criză prin care a trecut un partid politic american de mai bine de o jumătate de secol”.

„Acest partid — spunea E. J. Hughes în revista *Newsweek* — își poate reface creditul numai dacă se va reuni în jurul unui nou șef”. Nimeni nu riscă însă să indice cine ar putea fi el, negăsind între liderii acestuia nici o personalitate căreia să i se poată în acest moment atribui capacitatea de a vindeca răul pricinuit de episodul Goldwater, care, evident, nu poate fi șters pur și simplu.

Se pune întrebarea, arată ziarul *Le Monde*,

ce se va întâmpla de acum înainte cu conservatorismul utopic pe care (Goldwater) l-a extras din cavernele sale pentru o înfruntare în câmp deschis cu forțele tradiționale ale politicii americane. În orice caz, se presupune că „aceste alegeri constituie punctul final pentru cariera politică a fostului senator de Arizona care se va întoarce probabil la afacerile sale sau va trăi liniștit din rente”.

Riana LUPU

Puncte de suspensie la Ryad

Recentele evenimente din Arabia Saudită au fost pentru majoritatea observatorilor întrucîtva așteptate. Căci în mod practic regele Saud a fost înlăturat de pe tron încă din martie 1958, cînd fratele său, emirul Feisal, și-a asumat toate prerogativele regale. Au urmat apoi peregrinările cunoscute ale lui Ibn Saud — cu întregu-i harem — prin elegante localități balneare europene, chipurile din „motive de sănătate”. Dar în martie anul acesta în el s-a trezit din nou ambiția de a-și restaura autoritatea și, în consecință, a „notificat” înlocuitorului că pune capăt relegării puterilor sale. Tardiv însă. Majoritatea membrilor familiei regale, capii religioși și chiar garda regală abandonaseră cauza regelui care trăia întrucîtva sechestrat, înconjurat de harem în fastuosul său „palat roz”.

Zadarnice au fost încercările ulterioare ale acestuia și ale celor legați de el de a întoarce evenimentele din făgașul pe care porniseră. În prezent a devenit cunoscut că în timp ce Feisal se afla la Cairo, unde participa la conferința țărilor neangajate, regele și fiii săi și-au întezit campania de propagandă împotriva proiectelor de reformă inițiate de Feisal — acuzîndu-l că se îndepărtează de Coran — și au încercat să atragă de partea lor pe șefii de triburi. Conflictul

s-a agravat și mai mult după publicarea proiectului de buget care „tăia” considerabil lista civilă a suveranului și a prinților din familia regală.

Acționînd la întoarcerea la Djeddah, Feisal a întreprins un turneu fulger cu autoturismul pe la triburile despre care se știe că și-au plecat urechile la propoziția gîndă regală. Urmarea acestui tur de forță pe un parcurs de 1.200 km a fost ultima reuniune a consiliului de familie regal și „ulemalelor” (șefii religioși), care a avut drept scop tocmai tranșarea conflictului de autoritate dintre regele Saud și fratele său Feisal — al doilea suveran al dinastiei saudite.

Observatorii politici nu pun însă punct după acest ultim episod, ci numai semne de suspensie. Cîteva întrebări rămîn încă fără răspuns, în afara aceleia dacă adepții lui Saud se vor împăca sau nu cu detronarea acestuia. Astfel se ridică problema primului ministru. Căci actualul rege Feisal nu doare să predea această prerogativă care, de fapt, îi asigură eficiența puterii. Se știe însă că unii dintre prinții familiei regale vor lărgire a guvernului, cu includerea cîtorva dintre ei. S-au și depus cîteva candidaturi la postul de șef al guvernului: sînt vînturate numele prinților Khaled, Fah și Sultan. Dăsemeni se pune întrebarea: ce politică va urma noul monarh? El a promis unele reforme pe plan intern și o politică de „neangajare” pe plan extern. Timpul va aduce desigur răspuns la toate întrebările. Deocîndată, observatorii emit doar ipoteze.

E. MIRONESCU

Servicii secrete și scandaluri publice

Serviciile de spionaj din Israel au talentul de a face să se vorbească adesea despre ele, prin isprăvi care le-au adus o notorietate mai mare decît șade bine unei instituții a cărei tărie o constituie discreția nu scandalul.

Recent de tot, activitatea serviciilor secrete israeliene a devenit din nou publică. După cum aflăm dintr-o corespondență apărută în „Le Monde”, scandalul își are originea cu mulți ani în urmă. În 1948, exact în ziua creării statului Israel, Issar Beri, care fusese mulți ani înainte șef al serviciilor secrete ale Haganei (mișcare subterană în perioada de dinaintea proclamării statului), devenind șef al serviciilor secrete ale armatei israeliene, l-a arestat pe Jules Amster. Acesta era activist al Haganei la Haifa și colaborator apropiat al lui Abba Huși, pe atunci secretar sindical al orașului, azi primar al acestui oraș portuar. Reținut timp de 78 zile, Jules Amster a fost supus la tot felul de suplicii cu scopul de a i se smulge „mărturisiri” de natură să-l compromită pe Abba Huși.

Nereușindu-se să i se smulgă mărturisirile dorite, Amster a fost pus în libertate, nu înainte ca în acest pașnic episod să-și fi pierdut 18 dinți. După cîtva timp, Issar Beri, care mai avea pe conștiință, între altele, condamnarea la moarte a unui ofițer nevinovat, a fost constrîns să-și abandoneze postul.

Ibn Saud (stînga) și Feisal, fratele și rivalul său.

Prin ce minune nu se știe, zilele trecute, ică la peste 15 ani de la izbucnirea acerii, Ministerul Apărării, răspunzând la petatele cereri de reparatii formulate de nster, i-a trimis o scrisoare de scuze și cec de 30.000 de lire israeliene. Dar dorul nu s-a închis aci. În focul publicitar limit de gestul de reparație, ziarele au fost sizate de „o indiscreție“, care a implicat afacere o serie întregă de nume onorale, la vremea lor cu funcții de răspundere

Hagana. Coincidență: numele respective au tocmai cele ale unor exponenți ai tenenței care preconizează crearea unui front mun între partidele Mapai și Ahduth voda în vederea viitoarelor alegeri. „Inscreeția“ nu era așadar făcută de dragul levărului istoric, ci din mobiluri electorale evidente, firele întregii afaceri ducând la leri politici de prima mână ai partidului guvernământ, Mapaiul. Trebuie știut că Mapai, în timp ce fostul șef al guvernului, Ben Gurion, este adversar al apropierii Ahduth Avoda, succesorul său Eshkol este adept al acestei apropieri. Ceea ce nuncă o lumină asupra sursei care a comis indiscreția“ în cazul Amster.

Noul scandal amplifică criza politică ce racină de multă vreme regimul de la Tel viv.

C. ALEXANDRESCU

După Estenssoro...

Generalul Ovando Candia, conducătorul armatei boliviene, n-a reușit să se instaleze în palatul prezidențial din La Paz pentru mai mult de 48 ore.

În fruntea juntei a rămas tot un general: René Barrientos, fostul vicepreședinte. Asensiunea lui Barrientos nu a mirat. Sînt cunoscuta neînțelegerile sale cu expresedintele. Estenssoro nu îl agreea și, se spune, la vremea lui s-a opus promovării acestuia la vicepreședinție. L-a acceptat totuși pe Barrientos în înalta funcție, cu gândul ascuns e a obține sprijinul armatei sau cel puțin al cercurilor militare care îl susțineau pe general. Dar vechiul conflict dintre ei a devenit public și, practic, Barrientos nu și-a luat treburile de vicepreședinte în primire.

Retras la Cochabamba, generalul l-a înfruntat fățiș pe fostul președinte.

Estenssoro conta pe fidelitatea armatei aflate sub comanda lui Ovando Candia. Adversarii săi — exponenți ai numeroaselor fracțiuni din partidul guvernamental, ca și totalitatea partidelor de opoziție — păreau înfrinți. Un pretins complot i-a permis lui Estenssoro să se debaraseze de unii dintre inamicii săi politici și mai ales de Suazo, fost președinte între 1956 și 1960 (adept al unui regim militar și cunoscut prin legăturile sale cu Barrientos), exilindu-i în Paraguay. Juan Lechin, conducător al sindicatelor miniere, care în funcția de vicepreședinte i s-a opus deschis lui Estenssoro, a fost silit să intre în clandestinitate. Estenssoro a pus în mișcare aparatul represiv în zilele demonstrațiilor studenților și minerilor, și comunicatele din La Paz au vestit „restabilirea ordinii“.

Adversarii lui Estenssoro s-au coalizat, iar în clipa cînd armata s-a răscolit președintele a înțeles că partida este pierdută. Ovando Candia, care l-a trădat, a ținut totuși să-l ajute pe Estenssoro să fugă la Lima.

După căderea președintelui, Ovando Candia, socotit pînă atunci puternic și ambițios, a trebuit să bată în retragere în fața lui Barrientos, care nu s-a arătat dispus să împartă șefia juntei. Ce va urma? Junta este fragilă. Dacă disensiunile dispăruseră vremelnice în condițiile adversității comune față de Estenssoro, acum, cînd trebuie precizată noua orientare a țării, există toate indiciile că ar putea reapare. Deocamdată unele partide, printre care cel al lui Lechin, au anunțat că se situează „într-o atitudine de expectativă“.

M. R.

Salonul anticarilor

Prin tradiție, la Paris, toamna este sezonul expozițiilor. Anul acesta una din ele a atras îndeosebi atenția prin originalitatea sa. Este vorba de expoziția de antichități de la „Grand Palais“, imensă construcție în stil „Second empire“, situată între Sena și Champs Elysées. Expoziția este cunoscută sub denumirea de „Salonul anticarilor, decoratorilor, bijutierilor și argintarilor“.

Anticarij parizieni, colecționarii particulari și unele muzee ale statului au prezentat aici un sortiment surprinzător și extrem de variat de obiecte de artă unice în lume, bijuterii și mobilier de tot felul. Spațiul imens al „Grand Palais“-ului, care oferă un cadru adecvat acestor exponate, a fost amenajat în mod deosebit: zidurile și pereții despărțitori au fost acoperiți cu lambriuri, au fost instalate fîntini arteziene, s-au adus draperii scumpe de catifea albastră și roșie, într-un cuvînt s-a făcut totul pentru a se crea un decor cît mai somptuos.

Vizitatorii au putut admira într-un uluitor amestec, în care se fac salturi bruște peste secole și meridiane, obiecte rare, sculpturi în lemn de stejar executate în timpul lui Ludovic al XV-lea pentru decorarea interioarelor palatului Biron — astăzi Muzeul Rodin — alături de un vas de Sèvres, înalt de 2 m, unic în lume ca dimensiuni și ornamentație, sau un sfinx din secolul XX i.e.n., în a cărui imediată apropiere este expus jocul de șah al lui Napoleon, cu piesele sculptate în fildeș, înfățișînd pe împăratul însuși, pe soția sa Josephine, pe cancelarul Metternich, pe prințul Murat și mareșalul Ney etc. Iar alături de istoricul cort cu draperii de aur în care Francisc I l-a primit cu fastul epocii pe regele Henric al VIII-lea al Angliei se află macheta vîilei în stil greco-roman a artei italiene de cinematograf Gina Lollobrigida.

Pe pereți sînt expuse tablouri celebre aparținînd celor mai variate școli, de la cea flamandă pînă la școala de la Fontainebleau; apoi splendide covoare orientale, lămpi din toate secolele și de toate formele, nenumărate vase și o infinitate de obiecte de mobilier, în care comodele și fotoliile din timpul Regenței sau cele de pe vremea lui Ludovic al XV-lea și Ludovic al XVI-lea, atît de căutate de colecționari, stau alături de practicele modele ale zilelor noastre, oferind vizitatorului o gamă de obiecte de artă de o mare diversitate.

Georges DASCAL
Paris

LUSAKA

La 24 octombrie 1964, pe harta lumii a fost înscris numele unui nou stat: Republica Zambia. Lusaka, orașul situat puțin mai sus de confluența riului Kafue cu fluviul Zambezi, a devenit capitala celui de-al 36-lea stat independent existent în prezent pe continentul african.

La mijlocul secolului trecut, cînd celebrul explorator englez David Livingstone vizita țara baroților și a batocilor, fiind primul european ce ajungea pe aceste meleaguri, în locurile unde se află situată azi Lusaka se întindea savana fără de sfîrșit, cu ierburile ei înalte punctate din loc în loc de siluetele impresionante ale bătrînilor baobabi. Mai tîrziu, pe locurile complet nelocuite, într-o regiune acoperită de păduri dese, s-au săpat puțuri de mină, s-au înălțat în grabă clădiri industriale, s-a încheat bazinul minier — așa-numitul „briu de aramă“ al Rhodesiei. Tot în această zonă au fost descoperite și importante zăcăminte de cobalt, zinc, plumb, cositor. O linie ferată a tăiat atunci în două savana, urcînd de la cascada Victoria pînă sus, în centrul continentului. Cam pe atunci și-a făcut apariția pe hartă și orașul Lusaka. De-a lungul noii căi ferate, pe pămînturile fertile ce constituie astăzi bazinul agrar al țării, cu întinsele sale culturi de sorg, mei și porumb, au luat ființă numeroase localități pentru aprovizionarea cu alimente a nordului minier. Lusaka se afla printre stațiile arterei de comunicație care unea centrul

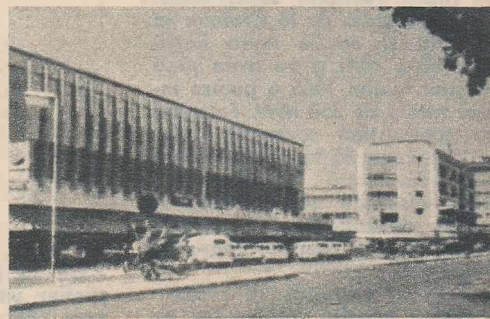
Africii cu sistemul feroviar al sudului, cam pe la jumătatea distanței dintre cascada Victoria și centrul katanghez Elisabethville.

Dezvoltarea tînărului oraș a început abia cu trei decenii în urmă, după ce în 1930 devenise centrul administrativ al protectoratului britanic Rhodesia de nord. Astăzi numărul locuitorilor Lusakăi a ajuns la 85.000 (fără ca ea să fie cea mai mare localitate a țării). Ca înșfășurare, Lusaka este asemănătoare fostelor orașe rezidențiale din coloniile africane: un centru european cu clădiri moderne ce adăpostesc instituțiile administrative și birourile societăților miniere; un cartier de vile al europenilor, înconjurat de grădini exotice; în sfîrșit, cartiere africane formate din colibe de lut acoperite cu paie și ulițe colbuite ce se transformă în mlaștini la prima ploaie. Spre deosebire de orașele miniere din nordul țării, la Lusaka industria se rezumă în special la întreprinderi de prelucrare a laptelui.

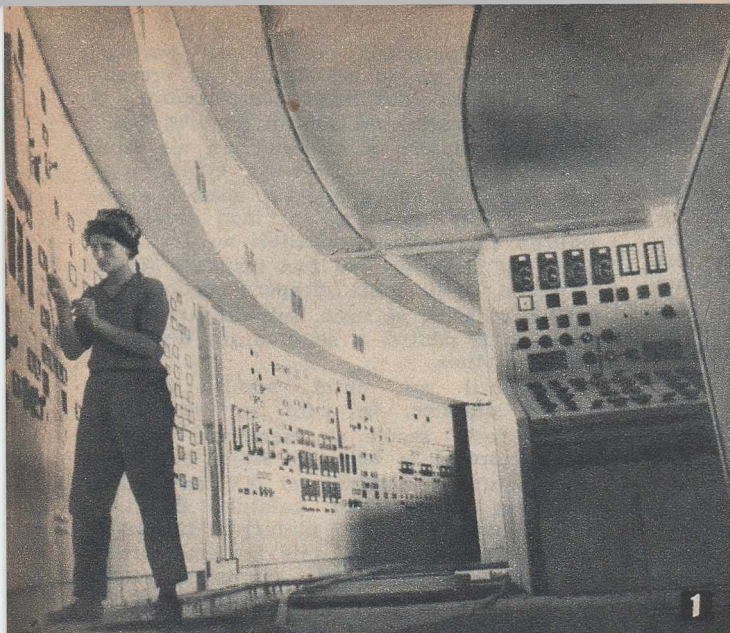
Eliberarea de sub dominația colonială și cîștigarea independenței de către Zambia vor duce, desigur, în viitor și la dezvoltarea Lusakăi, capitala uneia din țările africane cu mari bogății naturale. Este de ajuns să spunem că Zambia, cu circa trei milioane de locuitori, se situează pe locul patru din lume în ceea ce privește producția de cupru și pe locul doi la extracția cobaltului. În afară de aceasta, în pădurile care acoperă jumătate din suprafața totală a țării (746.256 km p) se află importante cantități de lemn prețios și de construcții — mahon, teak etc.

Aceste imense bogății erau exploatate de companiile Rhodesia Selection Trust și Anglo-American Corporation — care-și aveau sediul la Lusaka. În timp ce companiile miniere își sporeau neconținut profiturile, în zona „briului de aramă“ muncitorii negri trăiau în condiții extrem de grele, cu salarii de 10-15 ori mai mici decît ale europenilor, sub amenințarea neconținută a poliției particulare a societăților miniere — „Kaniangu“. Uniți în sindicatul minerilor africani, înșunțat în 1947, muncitorii negri au format un detașament înaintat în lupta poporului Zambiei pentru cucerirea independenței. Această luptă a fost condusă de Partidul unit al independenței naționale, în frunte cu Kenneth Kaunda. După destrămarea hibridului colonialist denumit Federația Rhodesiei și Nyasalandului, la sfîrșitul anului trecut poporul din Rhodesia de nord i s-a deschis calea spre scuturarea dominației străine.

I. NICOLAE

Impozantele clădiri în care își aveau sediul marile companii miniere.

1 Încă puțin și unul din viitoarele tablouri ale camerei de comandă va fi gata.

2 Tot ce vedeți aici — și aveți ce vedea! — nu-i altceva decât depozitul de echipament și platforma de asamblare.

3 Stația aceasta — de 110.000 V — a fost dată în folosință. Este racordată cu Paroșeni și face legătura cu orașul Craiova și combinatul chimic.

Și aici se va naște lumină

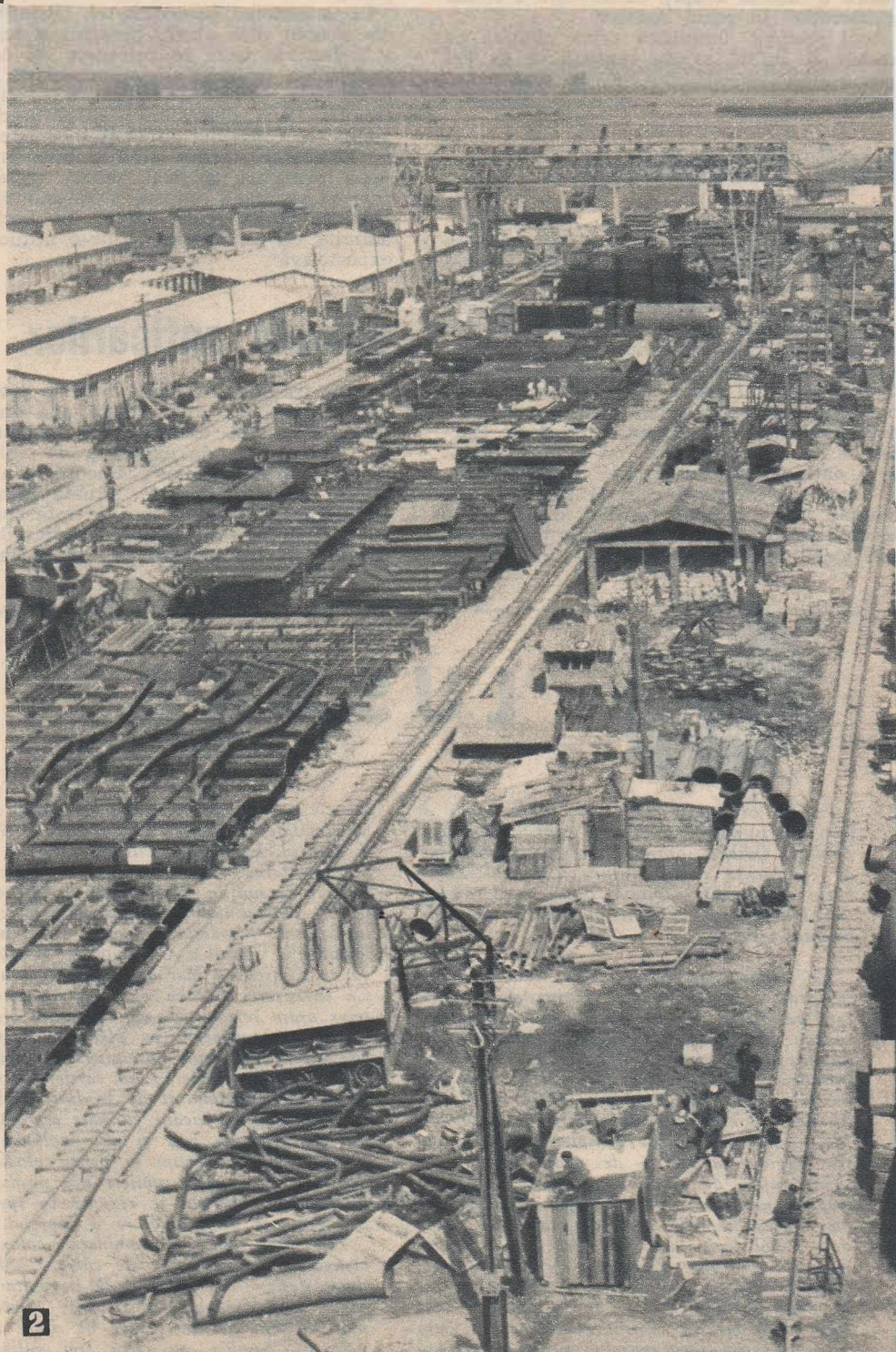
O dată cu construcția unor obiective industriale de seamă din domeniul chimiei, în împrejurimile orașului Craiova ia naștere în prezent și o puternică centrală termoelectrică. Alături de termocentralele de la Luduș, Paroșeni, Brazi, București-sud, centrala de la Craiova se integrează și ea în noua hartă energetică a țării și va avea pînă la sfîrșitul anului 1965 o putere instalată totală de 350 MW. Folosind drept combustibil cărbunele inferior, noua centrală va aduce o contribuție însemnată la asigurarea energiei electrice pentru industria în plină dezvoltare din această parte a țării și pentru consumul populației.

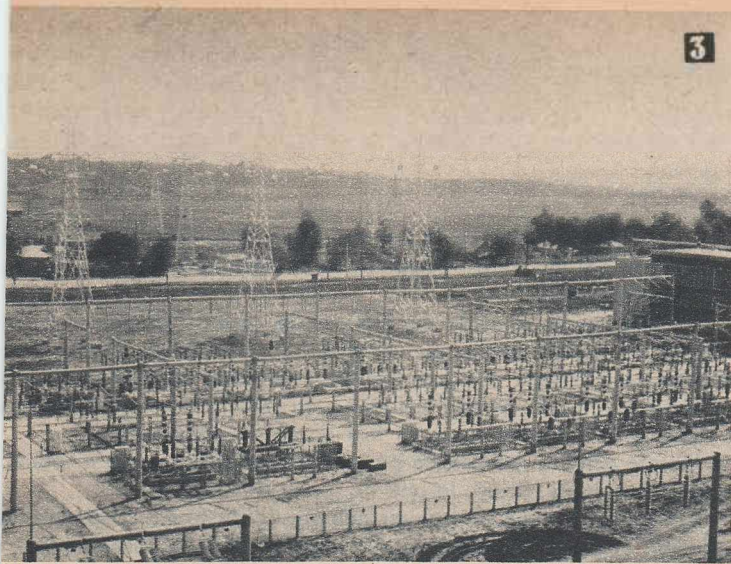
În cele ce urmează vă prezentăm cîteva imagini fotografice de pe șantierul termocentralei de la Craiova, construită de Trustul de Construcții și montaje energetice București.

De la primul pas întîlnești pe șantier un grad înalt de mecanizare. Excavațiile, betoanele care se execută în stații centralizate, transportul pe orizontală și ridicarea pe verticală, dozarea gravimetrică a betoanelor la baraj și

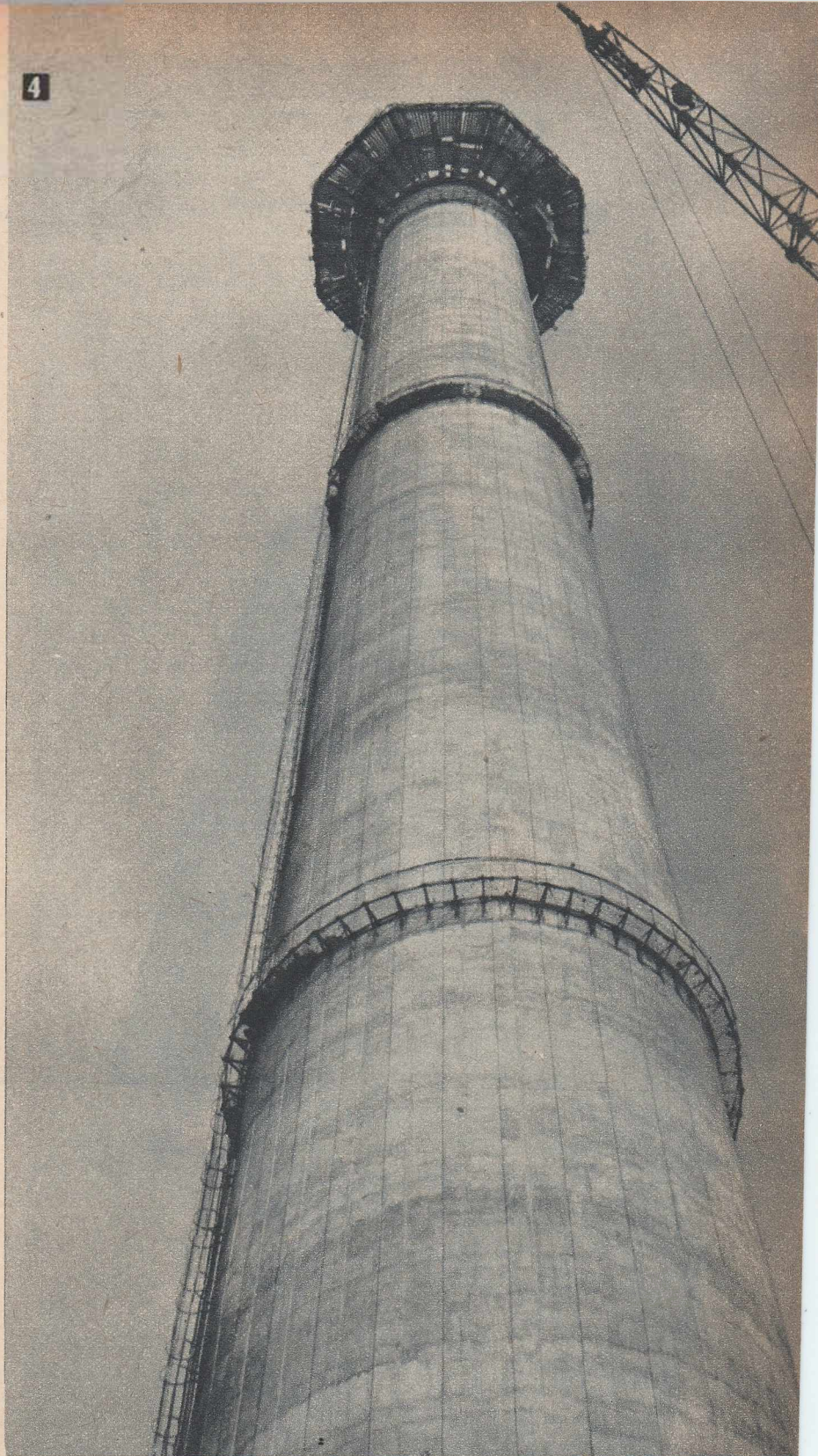
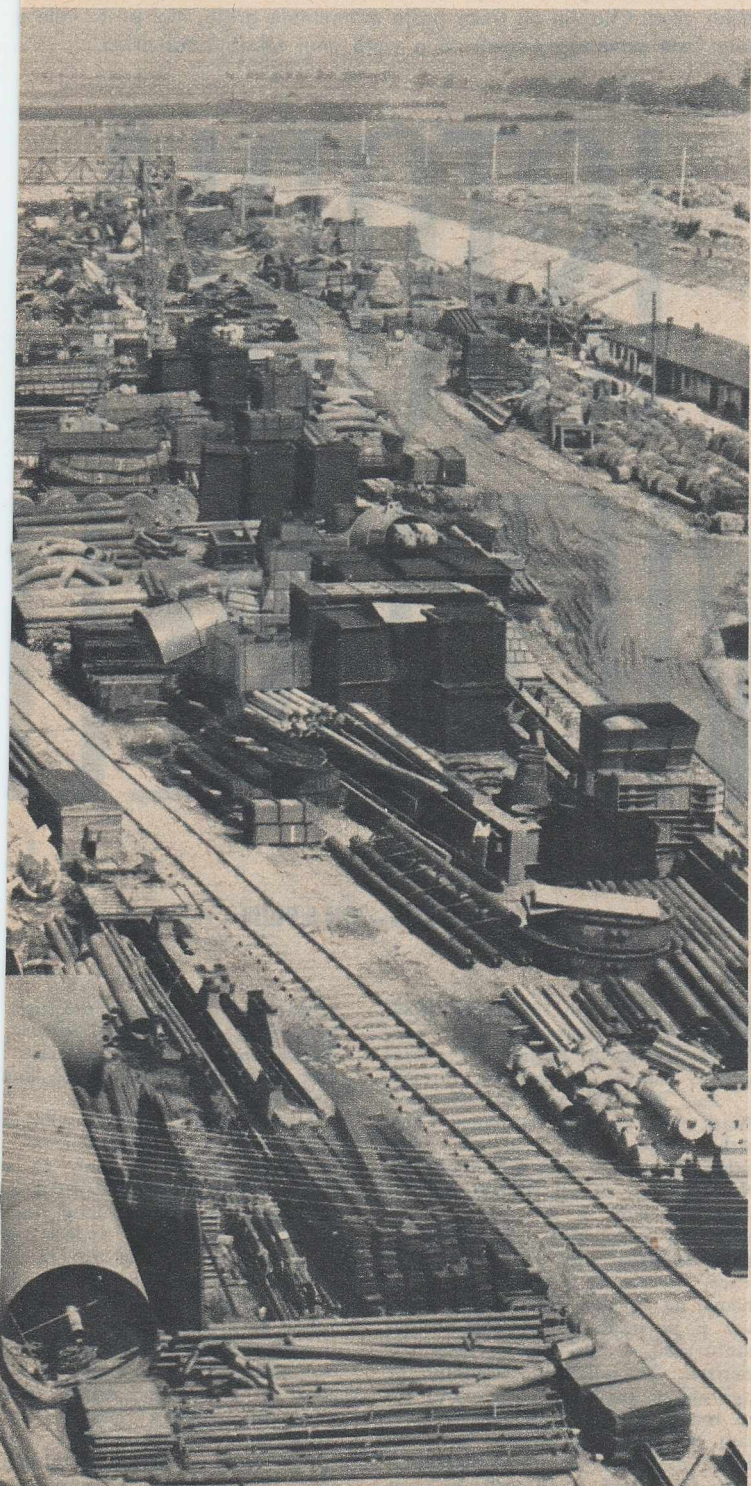
altele vorbesc despre o tehnică înaintată. O mîndrie a constructorilor de aici este — pe bună dreptate — coșul de fum înalt de 160 m, executat prin metoda nouă a cofrajelor glisante de către o unitate specială a Ministerului Construc-

țiilor. Iată cum doar în cîteva imagini șantierul de la Craiova reușește nu numai să concentreze grăitor succesele obținute pînă acum, dar să le sugereze și pe cele din viitor.

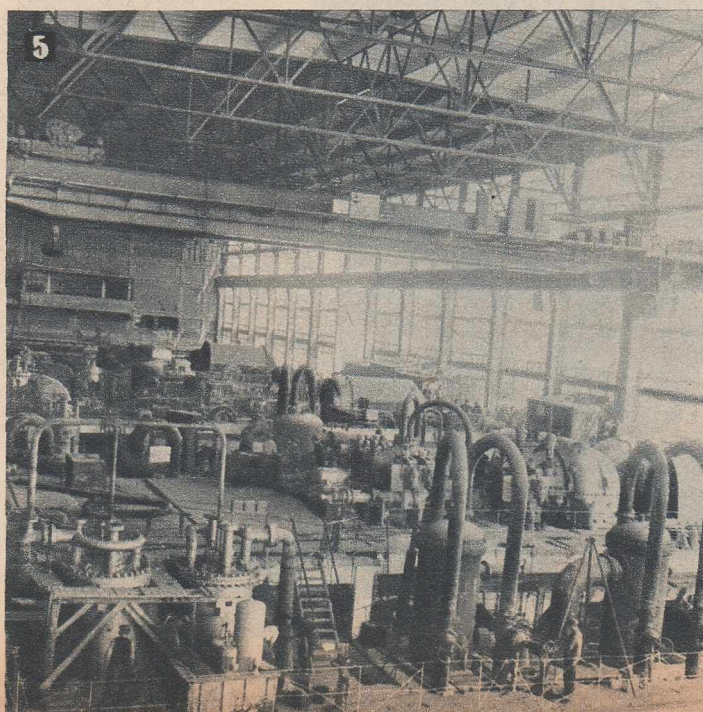

3

4

5

4 Cei 160 metri ai coșului de fum n-au putut intra în întregime în obiectivul aparatului fotografic. Diametru: jos—17 m, sus—10 m.

5 Aspect parțial al sălii mașinilor.

La 1 octombrie apărea la Londra, New York, Frankfurt, Roma și simultan în opt țări — mult așteptata autobiografie a lui Charles Chaplin, **Istoria vieții mele.**

Nu este nevoie să subliniem interesul cu care a fost primită cartea lui Charles Chaplin de marele public, de cei care l-au admirat de-a lungul a decenii de activitate cinematografică. Este drept că s-au auzit și unele reproșuri. Criticii, în general cei care s-au așteptat la o expunere savantă a teoriilor sale despre artă, au fost oarecum dezamăgiți.

Marele actor își povestește pe un ton simplu viața: de la primii pași făcuți într-o lume mizeră, la anii de glorie de mai târziu.

Cartea lui Chaplin este un șir neîntrerupt de fapte, comentate ușor cu umor, alteori cu amărăciune. Nu încearcă să înfrumusețeze realitatea, nici să se facă pe el însuși mai bun decât este în realitate. Sincer, și chiar crud, Chaplin nu trece peste momentele grele, nici peste cele durabile. Este povestea adevărată a vieții unui excepțional artist...

ISTORIA VIEȚII MELE

de Charles CHAPLIN

M-am născut la 16 aprilie 1889, la ora opt seara, în East Lane, la Walworth. Puțin după aceasta, familia noastră s-a instalat la West Square, St. George's Road, în cartierul londonez Lambeth. După spusele mamei mele, lumea în care soseam era minunată. Ne bucuram de un confort satisfăcător; trăiam în trei camere mobilate cu gust. Una dintre primele mele amintiri este că în fiecare seară, înainte de a pleca la teatru, mama ne învelea cu grijă pe Sydney și pe mine, culcați într-un pat confortabil, și ne lăsa în paza cameristei. În universul copilului de trei ani și jumătate care eram, totul era cu putință; întrucât Sydney, care era cu patru ani mai în vârstă decât mine, știa să facă prestidigitatie, să înghită o monedă și să o scoată din ceafă, eu eram capabil să fac același lucru; într-o bună zi am înghițit deci o monedă de o jumătate de penny și mama a trebuit să cheme un medic.

În toate serile, când ea revenea de la teatru, mama avea obiceiul să lase pe masă dulciuri pe care Sydney și cu mine le găseam dimi-

neața — o bucată de prăjitură bombăne, în schimbul cărora înțelegeam că noi să nu facem nimic, fiindcă ea obișnuia să doarmă până târziu.

Mama juca rolul de subretă în comedii; era o ființă micuță, la vreo treizeci de ani, cu ten alb, ochii de un bleu-violet și părul șaten deschis atât de lung, încât putea așeza pe el. Sydney și mine o adoram. Deși nu era o mușetă excepțională, noi o găsim divină. Mai târziu, cei care au născut-o mi-au spus că era mică și seducătoare, că avea un farmec neobișnuit. Îi făcea plăcere să gătească pentru plimbările dumitale, pe Sydney într-un costum Eaton cu pantaloni lungi și pe mine în catifea bleu, cu mănuși bleu atârnate. În asemenea ocazii nu ne lăsam încăpeam în piele de fericire, plimbându-ne pe Kennington Road.

Pe atunci Londra era un oraș niștit. Ritmul orașului era potolit chiar și tramvaiele trase de cai pe Westminster Bridge Road mergeau domol, fără a se grăbi, făcând punctul terminus o semiîntoarcere pe o placă turnantă, nu departe

Charles la șapte ani și jumătate, la orfelinat.

pod. Pe timpul prosperității mamei mele, noi locuiam de asemenea în Westminster Bridge Road. Atmosfera cartierului era veselă și mulțumită, cu prăvălii atrăgătoare, restaurante și music-halluri. Magazinul de fructe din colț, care se găsea în fața podului, era o galerie de culori cu piramide construite cu grijă din portocale, mere, pere, banane aranjate pe teighea, ceea ce contrasta cu cenușiul solemn al parlamentului, aflat exact de partea cealaltă a Tamisei...

...Și iată că un eveniment s-a produs. Mi-am dat seama brusc că între mama și lumea exterioară nu totul mergea perfect. Fusese plecată toată dimineața cu o prietenă și revenise acasă foarte frământată. Mă jucam pe parchet și simțeam deasupra mea o agitație intensă, pe care o auzeam ca din fundul unui puț. O auzeam pe mama vorbind neîntrerupt, pățimăș, izbucnind în hohote și rostind fără încetare numele Armstrong: Armstrong a spus pe dincolo, Armstrong este o brută! Emoția ei era atât de ciudată și violentă încât am început să plîng și mama a

fost nevoită să mă ia în brațe pentru a mă potoli. Cîțiva ani mai tîrziu am aflat semnificația celor petrecute în după-amiaza aceea. Mama se întorsese de la tribunal unde îl dăduse în judecată pe tata pentru neplata pensiei alimentare și procesul nu luase o întorsătură tocmai bună pentru ea. Armstrong era avocatul tatălui meu.

Aproape nici nu știusem că am tată și nu-mi aminteam ca el să fi trăit vreodată cu noi. El era de asemenea artist de music-hall, un om tăcut și melancolic, cu priviri mohorâte. Mama zicea că seamănă cu Napoleon. Avea o plăcută voce de bariton și era considerat un artist remarcabil. Pe atunci cîștiga suma considerabilă de 40 de lire pe săptămînă. Nenorocirea era că bea prea mult și aceasta — zicea mama — fusese motivul separării lor...

Nu știu ce alte motive în afară de alcoolism au atîrnat în cumpănă, dar la un an după nașterea mea părinții s-au despărțit. Mama n-a cerut pensie alimentară, fiind ea însăși o vedetă care cîștiga 25 de lire pe săptămînă și putea foarte bine să facă față cheltuielilor ei și ale

copiilor. Abia atunci cînd a fost lovită de nenorocire ea a căutat să fie ajutată; altminteri n-ar fi început niciodată o acțiune la tribunal.

Neplăcerile i le pricinuiuse vocea. Niciodată n-avusese o voce prea puternică și cea mai mică răceală îi provoca laringite care durau săptămîni întregi; și în acest timp era nevoită să-și continue munca, așa că treptat starea vocii s-a înrăutățit. Mama nu se putea încrede în ea. Vocea i se spărgea în mijlocul unui cîntec sau dintr-o dată se prefăcea într-un murmur, iar publicul izbucnea în rîsete și începea să fluiera. Grija care o cuprîndea îi dăuna sănătății și în cele din urmă i-a distrus nervii. Din această pricină contractele ei au devenit tot mai rare pînă în momentul cînd, în mod practic, n-a mai avut nici unul.

Acesta a fost motivul pentru care eu la vîrsta de cinci ani am apărut prima oară pe scenă. De obicei, seara mama prefera să mă ia mai degrabă la teatru decît să mă

lase singur în vreo cameră mobilată. Ea juca la Teatrul „Cantine” în Albershot, care, pe atunci, era un teatru mîncat de molii și dezgustător, cu clientela alcătuită mai ales din soldați. Formau un public gălăgios care profita de cel mai mic pretext pentru a-și bate joc de actori și a-i ridiculiza. Pentru artiști, o săptămînă la Albershot însemna un adevărat calvar. Îmi amintesc că eram în culise cînd vocea mamei mele se sparse, pierzîndu-se într-o slabă suflare. Publicul a început să rîdă, să cînte cu voce falsă și să fluiera. Toate acestea îmi erau destul de confuze și nu înțelegeam prea bine ce se întîmpla. Gălăgia sporea necontenit pînă în momentul cînd mama a fost nevoită să părăsească scena. Ajunsă în culise, adînc tulburată, începu să discute cu directorul de scenă care — întrucît mă auzise cîntînd în fața unor prieteni ai mamei — spuse că aș putea fi lăsat să iau locul mamei pe scenă.

În toiu! acestei zarve îl revăd
(Continuare în pag. 12)

Londra, Kennington Road, casa unde s-a născut Chaplin.

La vîrsta de 15 ani, în mijlocul prietenilor (Chaplin în mijloc, cu pălărie tare).

Mama artistului.

Clădirea orfelinatului unde și-a petrecut Chaplin o parte din copilărie.

ISTORIA VIETII MELE

și avea ceva bani deoparte, suma aceasta a dispărut curînd, la fel ca și bijuteriile și alte mici lucruri de valoare pe care le depusese la un cămătar pentru a putea trăi, sperînd mereu că-și va recăpăta vocea.

În așteptare însă, am părăsit cele trei camere confortabile pentru a ne instala în două, apoi într-una, în timp ce bagajul scădea de fiecare dată și cartierele în care ne instalăm deveneau din ce în ce mai sînistre.

...În timpul acestei epoci dure-

roase mama a început să se plîngă de migrene și a trebuit să renunțe chiar la cusut (pentru a-și întreține copiii mama lui Chaplin a practicat și croitoria — n.t.); zile întregi trebuia să se întindă într-o cameră întunecată, cu un pansament făcut din frunze de ceai pe ochi. Picasso a avut perioada lui „albastră”. Noi am cunoscut o perioadă cenușie, în cursul căreia am trăit din mila parohială, cu bonuri de supă și cu pachete de la instituțiile de caritate. Pe deasupra Sydney vindea ziare

ney ducîndu-se cu cei mari, iar cu cei mici. Dormeam în pavilioane diferite, așa că ne vedeam reori. Eram ceva mai mare de șase ani și cu totul singur, ceea ce mă făcea foarte nefericit.

(Cei doi frați au rămas la școala din Hanwell aproape un an și apoi totul descrie în continuare ce mi-a prezentat această școală.)

...Pentru delictele mai grave și deapsa se aplica în fiecare vînzare în marea sală de gimnastică — încăperea sinistră de aproximativ

cum mă conduce de mîină și, după o scurtă explicație către public, mă lasă singur pe scenă. În fața luminilor orbitoare ale rampei și a fețelor estompate de fum, încep să cînt acompaniat de orchestră, care a ezitat puțin înainte de a găsi tonul potrivit pentru mine. Era un cîntec binecunoscut, care se numea „Jack Jones”...

Chiar în mijlocul cîntecului o ploaie de monede a început să cadă pe scenă. M-am oprit imediat pentru a anunța că voi strînge mai întîi banii și voi continua cîntecul după aceea. Sala a izbucnit în hohote de rîs. A venit și directorul de scenă cu o batistă ca să mă ajute. Am crezut că are de gînd să ia banii pentru el. Spectatorii mi-au înțeles temerea și au rîs și mai zgomotos, mai ales atunci cînd directorul dispăru cu batista urmat de mine cu o mutră neliniștită. Nu m-am întors să reiau cîntecul decît după ce el i-a dat banii mamei. M-am simțit cu totul în largul meu. Vorbeam publicului, dansam, am făcut cîteva imitații, inclusiv pe mama mea cîntînd un marș irlandez. Cu toată nevinovăția, cînd reluam refrenul, imitam vocea mamei care se frîngea și am fost surprins de efectul asupra auditorilor. Au izbucnit în risete și în aclamații; o nouă ploaie de bani s-a abătut pe scenă, iar cînd mama a venit să mă ia, a fost primită cu un tunet de aplauze. Seara aceea a marcat prima mea apariție pe scenă și cea din urmă a mamei mele.

Cînd soarta se amestecă în viața oamenilor, nu știe ce-i mila și dreptatea. Mama nu și-a mai recăpătat niciodată vocea. Tot așa după cum iarna vine după toamnă, situația noastră s-a înrăutățit necontenit. Cu toate că mama fusese prevăzătoare

Se înființează „United Artists”. Chaplin semnează actul de constituire. Alături, Mary Pickford, Douglas Fairbanks, D. W. Griffith.

Cu Alf Reeves, soția sa și Muriel Palmer în drum spre America.

între orele de lecții și cu toate că ajutorul lui nu constituia decît o picătură de apă în mare, era totuși un mic sprijin.

...În disperare de cauză, mama a consultat un avocat, care, văzînd că nu are mare lucru de cîștigat din această afacere, a sfârșit-o să se interneze cu copiii, sub protecția autorităților din cartierul Lambeth, cu scopul de a-l obliga pe tata să-i plătească pensie alimentară.

Nu exista o altă soluție: avea doi copii în grijă, sănătatea îi era zdruncinată. Mama a hotărît deci că vom intra cu toții în azilul de săraci din Lambeth.

...După trei săptămîni, din Lambeth am fost transferați la școala din Hanwell pentru orfanii și copiii abandonati, la o depărtare de douăzeci de kilometri de Londra... Primele zile m-am simțit pierdut și nenorocit căci la Lambeth aveam totdeauna impresia că mama nu e departe, ceea ce mă încuraja, dar la Hanwell mi se părea că sîntem despărțiți de o prea mare distanță. Sydney și cu mine am fost acceptați și am intrat în școala propriuzisă, unde am fost despărțiți, Syd-

douăzeci de metri pe doisprezece cu tavanul foarte înalt, avînd pe laturi frîngii atîrnate de căpriori. În dimineațele de vineri cei 200-300 de elevi între 7 și 14 ani intrau aici și se aliniau ca niște soldați, pe trei laturi ale sălii. Cea de-a patra era în fund, unde îndărătul unui birou lung ca o masă de cantină se găseau vinovații, care așteptau să fie judecați și pedepsiți. La dreapta biroului se afla o capră de care atîrnau brățări de piele și erau fixate vergele amenințătoare.

Pentru greșeli nu prea grave elevul se întindea cu burta pe birou, picioarele fiindu-i ținute de un sergent, în timp ce un alt sergent scotea peste cap cămașa vinovatului și-i întindea bine pantalonul.

Căpitanul Hindrum, un ofițer de marină în retragere care cîntărea aproape o sută de kilograme, ținea o mîină la spate, iar în cealaltă agita un băț de grosimea degetului mare și lung de un metru și douăzeci; el se înfîgea solid pe picioare, comparînd lungimea vergelei cu lărgimea feselor celui vinovat. După aceasta, cu un gest lent și teatral, ridică bățul și pocnea cu sete spatele vi-

novatului. Spectacolul era îngrozitor și în mod invariabil se găsea printre noi câte un elev care leșina.

Numărul minim de lovituri era trei și maximum șapte. Dacă vinovatul primea mai mult de trei, strigătele lui erau înfiorătoare. Cîteodată păstra o tăcere neliniștitoare sau pur și simplu leșina. Loviturile aveau un efect paralizant, astfel încît victima trebuia transportată pînă la o saktea din sala de gimnastică, unde era lăsată să se zvîrcolească cel puțin timp de zece minute înainte de a i se calma durerile, dosul fiind marcat de trei dungi roze late cît degetul unei spălătoarese.

Elevii te sfătuiau totdeauna să nu negi o acuzație, chiar dacă erai nevinovat, deoarece în cazul dovedirii vinovăției căpătai maximum. Și în general aceasta se întimpla de obicei pentru că nu știam suficient de bine să ne exprimăm pentru a ne apăra nevinovăția.

Îmi amintesc de prima corecție la care am asistat, în picioare, fără a sufla un cuvînt, cu inima zvîcnind în momentul intrării directorului și cortegiului său. Îndărătul biroului era un amărît care încercase să fugă din școală. Nu i se vedeau decît capul și umerii deasupra biroului, atît de mic era. Avea fața albă și colțuroasă, cu ochii imenși. Directorul a citit solemn acuzațiile și a întreat :

— Ești vinovat sau nevinovat ?

Nenorocitul a refuzat să răspundă, privind cu un aer de sfidare ; în momentul acesta a fost condus la capră și, cum era mic, a fost urcat pe o ladă de cărbuni ca să i se poată lega încheieturile. A primit trei lovituri de vargă și a fost dus apoi la infirmerie.

În zilele de joi, o trompetă suna în curtea de recreație și ne întrerupeam jocul, înmărmurind pe locuri ca niște statui, în timp ce căpitanul Hindrum anunța printr-un megafon numele celor care trebuiau să se prezinte vinerea pentru a fi pedepsiți.

Într-o joi, spre mirarea mea, m-am auzit striga. Nu-mi amintesc să fi fost vinovat de ceva. Nu știu din ce motive mi-am simțit inima zvîcnind, poate din cauză că mă aflam în centrul unei drame. În ziua judecătii am făcut cîteva pași înainte. Directorul a declarat :
— Ești acuzat că ai dat foc la trinei.

Nu era adevărat. Niște băieți aprinseseră cîteva hîrtii pe dale și în timp ce flăcările mai pîlpăiau, intrasem în latrină, dar n-avusesem nici un rol în această afacere.

— Ești vinovat sau nevinovat ? — a întreat el.

În culmea emoției și a spaimii, împins de o forță irezistibilă, am bolborosit : „vinovat”. Nu purtam nimănui pică și nici nu încercam vreun sentiment de nedreptate, ci aveam impresia unei aventuri îngrozitoare în timp ce eram condus spre biroul unde mi s-au administrat trei lovituri la spate. Durerea era atît de violentă încît mi-a tăiat respirația ; dar n-am scos nici măcar un geamăt și, cu toate că eram paralizat de suferință, mă simțeam curajos și triumfător, în timp ce eram purtat pînă la salteaua unde trebuia să-mi revin în fire.

(După un timp, familia Chaplin schimbă din nou azilul — n.t.)

...Intrucît ne găseam într-o altă parohie, am fost trimiși la școala din Norwood și mai cumplită decît cea de la Hanwell ; frunzele erau mai sumbre și arborii mai înalți. Poate cîmpurile din jur păreau mai frumoase, dar atmosfera era lipsită de bucurie. Într-o zi, în timp ce Sydney juca fotbal, două infirmiere l-au anunțat că mama a înnebunit și că fusese trimisă la ospiciul din Cane Hill. Cînd Sydney a aflat aceasta, n-a reacționat, reluîndu-și locul în echipă. Dar după terminarea meciului s-a retras într-un colț unde a început să plîngă...

(După o perioadă ei părăsesc azilul.)

...Cînd mama a revenit la noi a continuat să-mi stimuleze interesul pentru teatru. Mama îmi repeta că nu sînt lipsit de talent. Dar abia în săptămînile dinaintea Crăciunului, cînd la școală s-a pus în scenă „Cenușăreasa”, am simțit nevoia să exprim tot ceea ce mă învătase mama. Nu știu din ce motive nu făceam parte din distribuție și în sufletul meu resimțeam invidia, considerîndu-mă mai apt să dețin un rol în această piesă decît cei care fuseseră numiți. Criticam jocul șters și fără imaginație al băieților. Ursitoarele n-aveau viață și erau lipsite de simțul comicului. Ele își rosteau replicile pe un ton retoric, didactic și subliniau anumite pasaje cu o voce supărător de falsă. Mi-ar fi plăcut să joc rolul unei ursitoare, folosindu-mă de lecțiile pe care mi le-ar fi dat mama. Eram totuși captivat de fata care juca rolul cenușăresei : frumoasă, fină, în vîrstă de paisprezece ani, eram în secret îndrăgostit de ea. Se afla însă departe de mine, atît pe plan social cît și din cauza diferenței de vîrstă dintre noi.

Cînd am asistat la reprezentație, am găsit că spectacolul este deosebit, în afară de frumusețea vedetei, care m-a întristat puțin. Nici nu bănuiam triumful glorios pe care aveam să-l savurez cu două luni mai tîrziu, cînd am fost dus în turneu prin toate clasele pentru a recita „Pisica lui Miss Priscilla”. Era un monolog pe care mama îl văzuse într-o mică librărie și-l găsise atît de nostim încît îl copiasse din vitrină, pentru a mi-l aduce. Într-o recreație, îl recitam unuia dintre colegii mei, cînd Mister Reid, profesorul nostru, și-a ridicat nasul din lucrări deosebit de amuzat. După ce toți copiii și-au luat locurile, mi-a spus să recit, lucru care a dezlănțuit furtuni de risete. După aceasta, reputația mea s-a întărit și a doua zi am fost pus să intru din clasă în clasă, la

Chaplin (avea numai 16 ani) într-unul din primele sale roluri : Walford Bodie.

băieți ca și la fete, să-mi spun monologul.

Mai jucasem, înlocuind-o pe mama, în fața publicului cînd aveam cinci ani, dar aceasta era prima dată cînd gustam cu adevărat, în mod conștient, gloria. Școala devenise un loc pasionant. Dintr-un băiețel obscur și timid am devenit centrul interesului, atît al profesorilor cît și al elevilor. Chiar și calitatea studiilor mele s-a îmbunătățit din această pricină. Dar am fost nevoit să-mi întrerup școala cînd am plecat și am intrat în trupa de dansatori de step, „Cei opt băieți din Lancashire”.

Traducere de Al. IOAN

(În numărul viitor vom publica, în continuare, alte fragmente din cartea lui Chaplin.)

În unele din primele sale filme, Chaplin evocă zilele triste ale copilăriei sale. În fotografie : scene din filmele „Viață de ciine” și „Piciul”.

Domnișoara NASTASIA

Un funcționar al casei de asigurări sociale din Satu-Mare scria prin 1922-1923 o piesă de teatru. Tânărul acesta, care avea 24 de ani, 6 clase de liceu și socotea 8 ore pe zi suma ce i se cuvine unui salariat accidentat în muncă, săvârșea un temerar fapt scriitoricesc: aducea, pentru prima oară în dramaturgia românească, lumea mahalalei bucureștene. Nu periferia — cum s-a grăbit el să precizeze, „periferia care e un apendice al centrului și-i împrumută culoarea, cameleon, așa cum îi împrumută vocabularul, gestul, gustul de confort” — ci mahalaua cu oamenii ei ascunzînd sub înfățișarea bolovănoasă, primitivă, suflute neîntinate și setoase de lumină.

N-a reușit să-și termine atunci piesa. „Domnișoara Nastasia” își începea cariera scenică abia în 1927 (acceptată în cele din urmă de compania dramatică Bulandra-Manolescu-Maximilian-Storin) intrucît „contraria violent preferințele publicului de atunci, doritor să vadă personaje alese și manierate și să asiste la conflictele de salon ale unei «lumi mari», după cum scria Maximilian. Dar premiera a fost un succes. Un succes al Soranei Țopa, care o interpretase cu vibrație tragică pe Nastasia; un succes al lui Gh. Storin, interpretul lui Vulpașin. Un succes al autorului, George Mihail Zamfirescu. „Ceea ce ni se părușe numai o încercare merituoasă se dovedește pe scenă afirmația irefuzabilă a unui talent dramatic de care, de acum înainte, teatrul românesc trebuie să țină seama”, recunoștea după premieră Eugen Lovinescu (piesa, citită prima oară în cenaclul „Zburătorul”, fusese primită cu răceală).

Plăpînd, cu ochi imenși mistuiți de febră, cu părul vilvoi, G. M. Zamfirescu se va dărui cu înflăcărare romantică teatrului și literaturii, luptînd feroce cu mizeria materială, scriînd, regizînd, înființînd prin margine de București companii teatrale de avangardă ce „țineau să-l caute pe muncitor la el în mahala”. A trăit cu o intensitate și în condiții care nu cruță: cu trei zile înainte de a împlini 41 de ani, G. M. Zamfirescu murea, scriînd pe un caiet de reclame Bayer ultima sa piesă: „Cîntecul vieții”. Sînt exact 25 de ani de atunci.

★

La 25 de ani de la moartea lui G. M. Zamfirescu, prima scenă a țării ne oferă un spectacol omagial cu „Domnișoara Nastasia” — care urcă astfel pentru înția oară la rampa Naționalului bucureștean. În rolul titular, Raluca Zamfirescu, fiica scriitorului. În lumea teatrului, distribuția aceasta a putut stîrni inițial nedumerire: cine le-a văzut în Nastasia pe Eliza Petrăchescu, pe Irina Răchișeanu sau, mai recent, pe Marga Anghelescu, și-o puteau imagina cu greu pe Raluca Zamfirescu în acest rol de un dramatism sfișietor: cu ochii ei rotunjiți a mirare și cu nasul în vînt, cu vocea ușor nazalizată, de copil, ea mai interpreta pînă acum cîțiva ani roluri de băiețași în travesti (a jucat, după absolvirea institutului, și pe micuțul

Luca-Lacrimă din „Domnișoara Nastasia”). Încă o dată se dovedește cât de distrugătoare pot fi distribuțiile tip și cât de binevenite sînt îndrăznelile regizorale: Raluca Zamfirescu face marele rol al carierei ei actricești. Și ne aduce o imagine nouă a Nastasiei, alta decît cea cunoscută din interpretările anterioare, mai modernă și totodată mai aproape poate de viziunea lui G. M. Zamfirescu, de care o leagă — firesc — și similitudini temperamentale. Să urmărim filmul spectacolului.

★

Mai întii citeva cuvinte despre ceea ce nu se poate vedea în fotografiile de față, despre decorul lui Mihai Tofan. E extrem de simplu și redus la necesitatea lui funcțională: sub un cer uriaș, striat de

nori, o fișiuță de casă tristă cu pereți albi, scunzi, ușor povirniți, o ușă strîmbă, o mușcată tînjind la fereastră, o față de masă croșetată, scaunul de lucru al curelarului Sorcovă. Interior sărac, curat, fără recuzita stridentă și vulgară a mahalalei. E aici respect față de concepția scenografică a autorului (care își pune singur în scenă piesa la Iași, în 1933): „Orice obiect cu care nu joacă actorul sau nu întrecește jocul actorului, este tot așa de inutil și de insuportabil ca și actorul care nu joacă”.

Dar mai e ceva: decorul acesta debarasat de pitorescul facil și de exotismul mahalalei anunță o anumită concepție regizorală. Ion Cojar a văzut „Domnișoara Nastasia” nu ca o frescă de moravuri, el nu a speculat senzaționalul picant al unei lumi în care ar domina instinctele și dezlănțuirile violente, ba aș putea spune chiar că le-a evitat cu bună știință. Spectacolul lui e o răscolitoare dramă omenască, e visul spre lumină și frîngerea acestui vis. Nastasia vrea să fugă din mahalaua tristă și mizeră, își caută salvarea în Luca, în dragoste, și chiar dacă visurile ei nu trec dincolo de strada Popa Nan și de mobila galbenă cu lustru, există aci o sinceră aspirație umană spre lumină. Vulpașin vrea să devină și el „om în rîndu’ oamenilor”, să „pună cruce” scandalurilor și băuturii, iar năzuința lui spre puritate e întruchipată tot în dragoste, în Nastasia. „Adevărata dramă e aici, în această goană a sufletelor spre mai bine, spre frumos”, spunea G. M. Zamfirescu. Dar în mahalaua Veseliei, unde „oamenii sînt răi pentru că sînt proști” — cum sună o replică a Nastasiei care dă una din explicațiile sociale ale dramei — salvarea nu e cu putință. Vulpașin ucide, Nastasia se spîzură, dar piesa nu devine melodramă, pentru că drama interioară a eroilor e fierbinte și gravă și e determinată de o realitate socială.

Iată-i în prima fotografie pe Raluca Zamfirescu și Gh. Cozorici — pe Nastasia și Luca (rol ingrat, însemnat doar prin valoarea sa de simbol, dar sărac ca substanță dramatică și neoferind vreă satisfacție interpretului). E momentul lumină al piesei, momentul în care Nastasia își trăiește, imaginativ, toată fericirea simplă ce o așteaptă după căsnicie: „Spune, Luca: cum o să trăim noi în casa nouă? Nu-i așa că n-o să mai fie nici lume rea, nici noroi și nici întuneric, nici sărăcie ca pe-aici?” Nastasia e acum ca un firicel de soare: Raluca Zamfirescu i-a redat și cei 19 ani, și nevinovăția, și o dulce candoare feciorelnică. Întuiești caracterul ei puternic doar atunci cînd vrea să-și apere, de Paraschiva sau de Vulpașin, fericirea. În interpretările anterioare, Nastasia — încredințată de obicei unor actrițe de mare temperament dramatic — își enunța tragismul de la primele replici, ea apărea de la început ca o forță dezlănțuită, prevestitoare de cicloane sufletești. Ni se pare interesantă această viziune nouă asupra rolului, și Raluca Zamfirescu se simte la îndemînă în această scenă, e naturală, sinceră, e ea însăși.

Pentru rolul lui Vulpașin a fost adus în reprezentatie Boris Ciornei (fotografia 2). Alegere bine gîndită: actorul a reușit de obicei în rolurile în care masivitatea de urs trebuie să mascheze o inimă gingașă de copil. Pentru că Vulpașin, bătașul de care tremurau șapte mahalale, care plătea „înjurătura c-un pumn și pumnul cu colivă” și care-l omoară pe Luca pentru a-și face oale liberă spre Nastasia, e de fapt un suflet fierbinte peste care s-a așezat crusta ignoranței. Vulpașin încearcă și el dorința sublimă de eliberare. „Vulpașin rămîne alături de Nastasia — îl caracteriza G. M. Zamfirescu — un caracter complex, un potențial de viață cu toate culmile și scăderile, cu toți demonii și îngerii laolaltă”. Boris Ciornei e un Vulpașin foarte sincer, urlașul sentimental și violent, cu impulsivități revărsate — dar ni s-a părut că uneori sentimentalismul lui e mai curînd la-crimogen decît pasional, că și-a presărat

jocul cu prea multe suspine, lacrimi, prăbușiri în genunchi (știm, a mers pe indicațiile autorului, dar scena acuză orice exces). E „cîrpă” dincolo de datele lui personale, dincolo de limitele unei firii atît de agresive, și chiar atunci cînd se infurie pe sine însuși („pling ca o muieră!”) nu o spune scrișnind, cu obidă, bărbătește, ci oarecum patetic. Dar aceasta, mai mult în primele tablouri. Spre final, rolul îi convine mai bine și, în scena în care Sorcovă îl amenință că îl va denunța, e excelent.

Drama s-a dezlănțuit, cumplită: Luca a fost ucis, visul Nastasiei spre lumină s-a prăbușit cu aripile zdrobite, sufletul Nastasiei a murit și el (fotografia 3). Dintr-o dată, Raluca Zamfirescu aduce o undă tragică în scenă, dintr-o dată eroina ei e alta: luminițele copilărești din ochi i s-au stins, vocea a căpătat o duritate metalică, fața s-a asprit și a devenit o mască palidă cu buze albe. Ce o mai ține acum pe Nastasia în viață? „La Vulpașin să te duci — îi cere tatălui ei cu vocea sugrumată. Lui să te rogi! Cazi-i în genunchi și roagă-l să vie... Fă-ți pomană și du-te, bunule! Matala nu vezi, matala nu-nțelegi că numai pentru el trăiesc?”

Tablourile ce urmează sînt cele mai puternice și au constituit întotdeauna piatra de încercare a sensibilității și sufletului tragic al interpretei: Nastasia își dovedește acum întreaga forță a caracterului, capacitatea de a duce la împlinire ceea ce socoate datoria ei: ea va trebui să-l pedepsească pe Vulpașin, ea și nu „procurorii”, care s-ar putea să fie prea blînzi; ea găsește arma cea mai teribilă a răzbunării. Dar pentru aceasta trebuie să-și adune puterile și să joace: să simuleze indiferență pentru moartea lui Luca, să simuleze dragoste față de Vulpașin, să pună la cale nunta ei cu omul pe care-l urăște mai mult ca orice pe lume. Raluca Zamfirescu dă aici măsura talentului ei și dovedește a avea însușiri de tragediană. Realizează și un moment de lirism sfîșietor: acela în care își ia rămas bun de la tatăl ei (Chiril Economu — fotografia 4 — realizează un Sorcovă cald, uman, plin de bunătate și neputință, un Sorcovă demn de marii actori care l-au mai jucat: V. Maximilian, C. Ramadan).

Sensibilitatea aparatului fotografic a prins într-o fracțiune de secundă expresia aceasta de neuitat: Nastasia — Raluca Zamfirescu — și-a prins coroana de mireasă pe creștet (fotografia 5), afară cîntă lăutarii pentru nuntă, peste foarte puțin timp va veni preotul să-i cunună. L-a chemat pe Vulpașin și vorbele ei spun cu patimă: „Pentru tine mă bucur de două săptămîni! Pentru tine mă înfrumusețez de două săptămîni! Bucură-te, Vulpașine, și simte-mă caldă lingă tine!...” Dar chipul ei spune altceva, el exprimă ură, dezgust și îl anunță lui Vulpașin marea, cumplita pedeapsă: „Am o armă mult mai puternică și mai chinătoare pentru Vulpașin. Dragostea lui!” Dar Vulpașin, orbit de dragoste, nu vede și nu înțelege nimic.

Și Nastasia a lovit, necruțătoare, în inima lui Vulpașin: se spîzură în camera nupțială spre care mirele se îndrepta plin de fericire. E aici o scenă de citeva clipe, scena în care Vulpașin înnebunește — pe care Boris Ciornei o realizează impresionant. Priviți-l în fotografie (6): „Fraților! Imi umblă soarecii prin feastă, fraților!”

★

G. M. Zamfirescu și-a intitulat piesa „comedie tragică”; ca și în viață, momentele de plîns se învecinează în piesă cu cele de rîs, iar Gemi s-a dovedit un adevărat maestru al alternanțelor frapante de comic cu tragic. Să încheiem deci rîndurile acestea despre o piesă tragică cu elogiul bunei echipe de actori comici care ne descrețesc fruntea pe parcursul acestui spectacol: Silvia Dumitrescu-Timică, Draga Olteanu, Dem Rădulescu, Didona Popescu.

Sanda FAUR
Fotografii de S. STEINER

Un flagel care po FOA

Un raport al F. A. O., dat recent publicității, atrage atenția asupra unei dureroase realități a lumii moderne: foamea. Raportul scoate în evidență faptul că mai există pe glob zone uriașe unde milioane de oameni suferă de pe urma lipsei acute de alimente. Numeroase studii și cercetări consacrate originilor și căilor de rezolvare ale acestei probleme susțin părerea că în lumea contemporană există încă de pe acum căile și mijloacele care pot duce în mod practic la învingerea flagelului foamei.

Desigur, problema nu e nouă. Și în veacurile trecute se vorbea despre foame. Mai mult: au fost vremuri când mari mulțimi se stingeau într-o disperată și înfricoșătoare agonie pricinuită de inaniție. Despre foame se vorbea însă mai ales atunci când efectele ucigătoare ale lipsei de hrană luau forme extreme.

Astăzi se admite, pe drept cuvânt, că foamea trebuie considerată într-un context mult mai cuprinzător și multilateral, care are în vedere nu numai cazurile de inaniție, ci privește toate formele de deficiență alimentară, cu răbufniri vădite sau ascunse — acestea din urmă revelate de examenle de laborator sau de coeficientul de mortalitate în anumite boli care nu reprezintă, la drept vorbind, decât o altă față a foamei.

Omul erei nucleare dispune însă de mijloace pentru a învinge flagelul foamei.

Calculul recent arată că în regiunile slab dezvoltate din Asia, Africa și America Latină sînt chinuți de foame, sînt subalimentați sau prost alimentați aproape un miliard și jumătate de oameni. Ministerul Agriculturii din S.U.A. a publicat un buletin special închinat acestei probleme, intitulat „Bugetul alimentar al lumii. 1962 și 1966” (The World Food Budget. 1962 and 1966). Datele cuprinse în acest buletin, date care corespund în linii mari cu acelea furnizate de F.A.O. (organizația specializată a O.N.U. pentru problemele alimentației și agriculturii) dezvăluie diferite zone de foamete ale lumii capitaliste. Țările a căror populație suferă cel mai mult de pe urma foamei sînt considerate a fi cele din America centrală și America de Sud — unde rația zilnică de calorii variază între 1.875 și 2.040 unități calorice. O a doua zonă de foamete acută se află, după opinia autorilor buletinului, în Asia, cu rații calorice variind între 2.030 și 2.185 unități. În sfîrșit, o a treia grupă de țări care suferă de foame (și unde nivelul mediu alimentar se află sub norma minimă stabilită de F.A.O., adică 2.300 de calorii) cuprinde

un număr de țări din Africa și din Orientul Apropiat.

După ce a studiat ani îndelungați problema alimentației în lume, cunoscutul sociolog brazilian Josué de Castro a ajuns la concluzia că foamea constituie însă un fenomen mult mai răspîndit. „Chiar țările care se socotesc cel mai puține dezvoltate, ca Statele Unite de pildă — afirmă Castro — cunosc cazuri de carență alimentară... În Europa există de asemenea două zone de înfometare foarte dense...”

Recentul Congres internațional de știința solului, ținut la București, s-a oprit și el asupra acestei triste realități a lumii moderne. „Astăzi când știința și tehnica au reușit să obțină cuceriri strălucite, care au amplificat în proporții grandioase forța și posibilitățile omului — a arătat tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej în cuvîntare de salut adresată participanților — în diferite părți ale lumii continuă să persiste asemenea fenomene ca foametea, mizeria și subnutriția imense suprafețe de terenuri favorabile agriculturii sînt nevalorificate, dau un randament scăzut sau se degradează”.

În plin veac XX, pe mari suprafețe ale planetei noastre foamea este deci un vrăjmaș activ

Mîini ostenite de o viață de trudă mîngie neliniștite pămîntul de la care așteaptă totul.

fi învins: ME A

a și acum o sută sau acum o mie de ani. Aproape jumătate din omenire nu se hrănește cum trebuie, o mare suprafață a globului este populată de inși infomețați total, parțial, invizibil dar totuși înfomețați.

SUPRAPOPULAREA, O FALSĂ PROBLEMĂ

Profesorul dr. Otto Rühle, autorul cărții „Pline pentru șase miliarde” (Urania-Verlag, Leipzig, 1963), spunea nu demult că uneori își începe prelegerile asupra combaterii flagelului foamei în vreme întrebându-și ascultătorii: „Cu cât credeți că se înmulțește omenirea în 24 de ore?” Firește, răspunsurile se deosebesc foarte mult între ele. Unii cred că cu zece-douăzeci de mii de oameni, alții dublează aceste cifre. Rareori se apropie cineva de cifra exactă care este — în medie — de 150.000 de inși sau, în 365 zile, de peste 5 de milioane.

În legătură cu acest aspect al problemei se pot cita și cifre mai revelatoare. După opinii care prevalează în momentul de față în cercurile de specialitate, între anul 600.000 î.e.n. și anul 1000 î.e.n. omenirea a crescut cu cinci milioane de indivizi. În anul 1850 trăiau pe glob un miliard de locuitori, în 1930 două miliarde, astăzi întem peste trei miliarde iar, conform unor estimări ce pot fi apreciate ca serioase, după numai încă 40 de ani populația globului se va dubla din nou, ajungând la șase miliarde. Așadar, omenirea sporește cu o repeziciune care încă acum 4-4 decenii ar fi părut de domeniul imposibilului. Ritmul de creștere înregistrat de un secol încoace se explică, în bună parte, prin înmulțirea mijloacelor de combatere a epidemiilor, a marilor flageluri, ceea ce a determinat scăderea mortalității. În Ceylon, de pildă, prin folosirea pe scară largă a D.D.T.-ului, mortalitatea a fost redusă într-un singur an cu 40 la sută. În Africa a fost purtată o luptă încununată de izbândă împotriva muștei țete care, pe un teritoriu cât jumătatea Australiei, nimicea înaintea, în fiecare an, mase mari de oameni și animale. Exemplele similare ar putea fi înmulțite dar concluzia ar fi aceeași. Marile epidemii de odinioară, care devastau țări și continente, nici nu mai pot fi imaginabile astăzi. Mortalitatea infantilă, care a dat mult înapoi, ca și prelungirea duratei vieții omului sînt alți factori care determină înmulțirea seminției omenești.

Avem, deci, de-a face cu un adevăr ce nu poate fi contestat și anume că cel puțin în prezent cifra populației globului este în continuă creștere. Justifică, însă, acest lucru, fie și în cea mai mică măsură, existența foametei, acest rușinos anacronism al vremii noastre, în plin veac al energiei nucleare și al cuceririi Cosmosului? Epigonii moderni ai lui Malthus se sprijină pe afirmația — exactă în sine — că în zece ani ritmul de creștere a populației globului a întrecut pe acela al valorificării unor noi pămînturi, fenomen care a dus la scăderea, într-o oarecare măsură, a suprafețelor cultivate socotite pe cap de locuitor. În cifre, acest lucru se exprimă astfel: între 1951 și 1960 populația globului a sporit de la 2,4 miliarde la 3,1 miliarde locuitori, iar suprafața cultivată s-a extins numai cu 109 milioane hectare (de la 1.300 milioane la ceva peste 1.400 milioane hectare), ceea ce pe cap de locuitor a însemnat o scădere de la 0,53 la 0,47 hectare.

Ruptă de întregul context de fapte de care se leagă, argumentarea neomalthusianștilor lasă însă

Dumitru HÎNCU

(Continuare în pag. 18)

Imaginea vie a foamei.

Un flagel care poate fi invins: FOAMEA

(Urmare din pag. 17)

voit în umbră aspectele esențiale ale problemei. Și anume în primul rând faptul că în regiunile dezvoltate din punct de vedere industrial producția alimentară crește mult mai repede decât populația. Ultimul raport al F.A.O. a arătat într-adevăr că nivelurile cele mai ridicate ale producției agricole pe cap de locuitor se înregistrează cu ajutorul unui potențial industrial ridicat. Ceea ce infirmă, printre altele, o dată mai mult teoriile care recomandă țărilor cu deficite alimentare dezvoltarea prioritărilor a agriculturii, ceea ce nu poate duce decât la perpetuarea actualii situații din aceste țări.

În același timp neomalthusianistii ignorează în mod deliberat faptul că pe glob există sute de milioane de hectare de pământuri fertile absolut nefolosite, mai ales în Africa și America Latină dar și în alte zone. Economistul german Baade a socotit, de pildă, că resursele funciare ale planetei noastre ar îngădui — prin irigarea terenurilor secetoase, prin defrișarea pădurilor etc. — o dublare și, la nevoie, chiar o triplare a suprafețelor cultivate, sporindu-le eventual până la mai bine de patru miliarde de hectare. Și încă aceasta ar fi numai una din rezervele ce stau la îndemâna omenirii. Câci poate că mai importantă decât extinderea suprafețelor cultivate ar fi generalizarea unei agriculturi intensive, dezvoltarea corespunzătoare a creșterii vitelor și pescuitului marin. Conform unor calcule cit se poate de concludente, producția mondială de alimente ar putea fi mărită de câteva ori numai prin sporirea recoltelor de culturi cerealiere strânse de pe actualele suprafețe cultivate și prin utilizarea mai activă a inepuizabilelor resurse ale mărilor și oceanelor.

De aceea sociologii care abordează problema, întemeiați pe date științifice, condamnă concepțiile neomalthusianiste care pretind că înmulțirea populației globului ar duce în mod fatal omenirea la epuizare, la moartea prin inaniție, la irosirea anarhică a resurselor alimentare. Malthusianistii uită, ori doresc să uite, că trei inși pot suprapopula un pustiu, dar milioane de oameni nu epuizează resursele unei mici întinderi de pământ fertil. Un studiu apărut în revista vest-germană „Europa Archiv” despre „Problemele populației în țările aflate în curs de dezvoltare” remarcă, în aceeași ordine de idei: „Suprapopularea nu este un concept absolut, ci unul relativ. Trebuie să recunoaștem că suprapopularea are astăzi o legătură directă cu lipsa de capitaluri, cu folosirea nefolosită a resurselor naturale și cu insuficiența utilizării a aptitudinilor intelectuale și fizice ale omului”. Cu alte cuvinte, cauzele care duc la foamete și mizerie trebuie căutate în altă parte, nu în sfera fenomenelor naturale. De altfel, potrivit celor mai avizați experți, însăși această tendință de creștere a populației manifestată în prezent va diminua treptat, pe măsură ce noi și noi regiuni de pe glob vor intra în sfera unei dezvoltări economice intense.

IMPLICAȚII SOCIAL-ECONOMICE

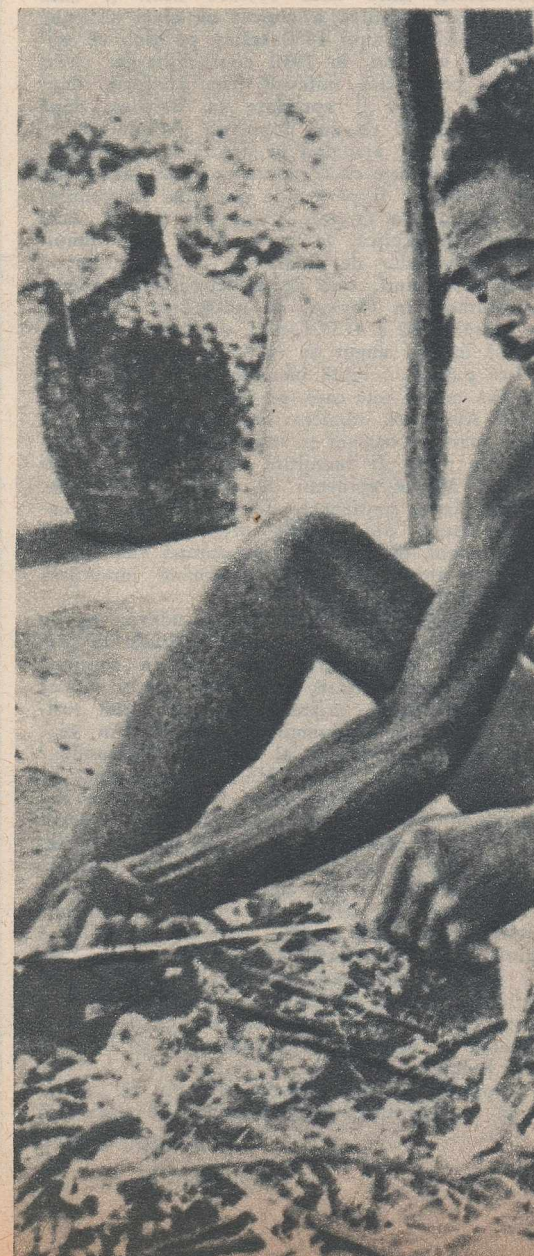
Într-un articol publicat în ziarul „Tiempo” din Bogota, sub titlul „Ciclonele economice”, Josue de Castro — când vorbim de problemele foamei trebuie în mod firesc să revenim la celebrul autor al „Geografiei foamei” — afirma: „Foamea s-a instaurat în America (e vorba de America Latină — n.n.) din cauza exploatarea colonială a pământului ei, a regimului latifundiilor și a monoculturii care a luat aici proporții monstruoase. Poftetele nesățioase ale metropolelor coloniale, care voiau să obțină la prețuri derizorii

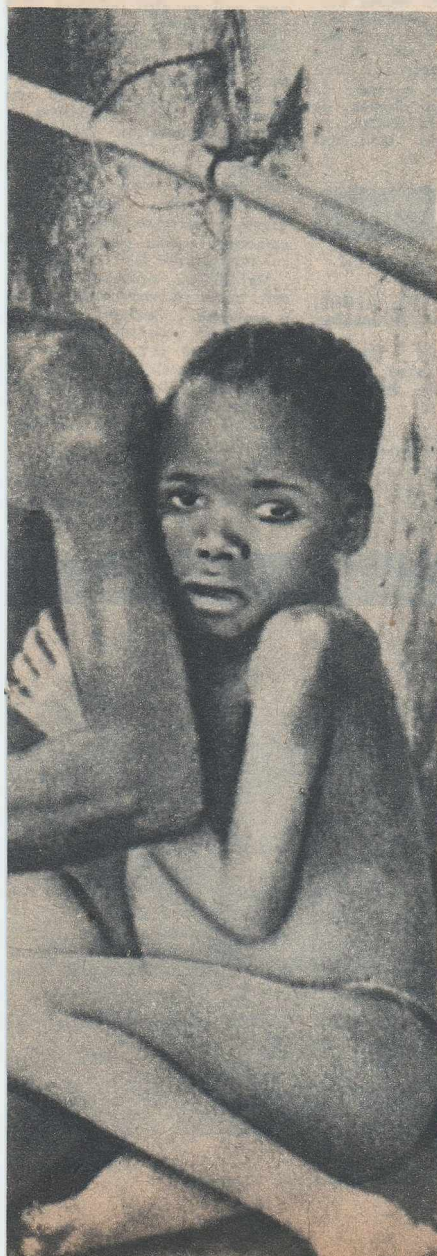
materii prime pentru industrie — aceasta-i cauza foamei. În felul acesta, în America Latină există acum o agricultură extensivă, care furnizează produse pentru export, și nu una intensivă, de produse alimentare, care să potolească foamea populației. Fiecare regiune și chiar țări întregi s-au specializat în producția citorva produse, ceea ce a dus la un dezechilibru total în natură și la lipsa acută de produse alimentare”. Și, dezvoltându-și ideea, sociologul brazilian sublinia că marile monopoluri internaționale impun scăderea continuă a prețului materiilor prime și produselor agricole. Aceasta pricinuieste mari pagube economiei latino-americane, care depinde în mare măsură de exportul de produse agricole, produse ce constituie un principal izvor de valută pentru achiziționarea de utilaj tehnic, adică de mijloace de industrializare ce ar putea determina în timp o schimbare a actualelor stări de lucruri. În multe cazuri, pentru aceeași cantitate de mărfuri exportate, țările din America Latină pot importa acum numai jumătate din cât importau în veacul trecut. Această împrejurare face ca economia țărilor furnizoare de materii prime să rămână într-o stare primitivă, de permanentă înapoiere. „Cum să importe îngrășămintele minerale, insecticide, mașini agricole, cum să construiască silozuri și instalații trainice — se întreba Josue de Castro — dacă din cauza conjuncturii nefavorabile de pe piața mondială rezervele de valută ale acestor țări scad?” Nu e mai puțin adevărat însă că sociologul brazilian nu se mulțumea cu întrebatul, ci dădea și răspunsul, care suna așa: „Lupta împotriva foamei este o luptă împotriva jugului economic și a rămânerii în urmă”.

Situația amintită mai sus nu este, de altfel, specifică numai pentru America Latină. Ea are corespondențe foarte apropiate și în multe țări africane. La conferința din octombrie 1963 a Băncii internaționale de reconstrucție și dezvoltare, ministrul de finanțe al Ghanei sublinia că în ultimii cinci ani țara sa și-a dublat exporturile, dar veniturile realizate de pe urma acestor exporturi au diminuat la jumătate. În general, conform evaluărilor O.N.U., într-un răstimp de trei ani (1958-1961) țările în curs de dezvoltare au pierdut din cauza scăderii prețurilor la materiile prime circa patru miliarde de lire sterline. Este ușor de imaginat ce ar fi putut înfăptui aceste țări dacă ar fi dispus de această sumă uriașă pentru a o investi în echipament industrial de care au atita nevoie și a-și făuri o economie nouă, echilibrată. Dar lucrurile nu s-au întâmplat așa. Dimpotrivă, în timp ce veniturile rezultate de pe urma exporturilor scad, prețurile produselor industriale, atât de necesare țărilor în curs de dezvoltare, cresc în permanență.

Această situație a avut drept consecință o trezire a conștiințelor țărilor în curs de dezvoltare. Pe bună dreptate, opinia publică din aceste țări nutrește convingerea fermă că actualele stări de lucruri pot fi schimbate, că țările în curs de dezvoltare se pot elibera de mizerie. De aici o atitudine comună în multe probleme ale vieții internaționale, ca și în lupta împotriva colonialismului și a neocolonialismului în diversele lor ipostaze.

De altfel, într-o serie de luări de poziție la Conferința O.N.U. pentru comerț și dezvoltare — ale cărei lucrări s-au desfășurat la Geneva în primăvara acestui an — ridicându-se și această problemă, s-a subliniat în mod larg necesitatea unei reorientări corespunzătoare a structurii comerțului internațional cu scopul de a asigura țărilor în curs de dezvoltare mijloace adecvate ridicării lor economice. Fără îndoială, mijloacele așa-zis filantropice propuse de unii nu pot constitui o rezolvare a problemei. Și deși nu putem fi de acord, de pildă, cu măsurile preconizate de d. Gabriel Ardant într-un articol din „Le Monde” cu titlul „Cum să câștigăm războiul împotriva foamei?”, ni se pare totuși că felul cum d-sa pune problema merită toată atenția. „A-i face pe oamenii de bunăvoință să creadă că, lipsindu-se de puțin, i-ar putea ajuta să trăiască pe milioanele de oameni condamnați la o moarte lentă de către organizarea de astăzi a economiei — scrie d. Gabriel Ardant — înseamnă a înșela opinia publică. Problema are cu totul altă dimensiune. Acesta este primul lucru pe care trebuie să-l recunoaștem. În același timp înseamnă a-i înșela pe cei în cauză, făcându-i să sperie într-o soluție venită din altă parte, când dublul a tot ceea ce se numește ajutor pentru țările slab dezvoltate n-ar însemna decât o fracțiune (a zecea parte, poate) din investițiile necesare țărilor din Asia, Africa și America Latină. Înseamnă a-i înșela pe cei în cauză și a-i îndemna să stea pasivi când remediarea situației poate și trebuie să vină tocmai de la ei”.

▲ În metropole, în țări capitaliste dezvoltate problema foamei nu poate fi despărțită de cea a șomajului; cei fără lucru îngroașă numărul celor ce nu-și pot astîmpăra foamea.

◀ Subalimentația este una din consecințele îndelungatei subjugări coloniale a popoarelor de pe continentul african, remediabilă pe măsura dezvoltării economice multilaterale a tinerelor state independente.

▼ În loc de arme atomice, piine pentru omenire! (Demonstrație de protest pe străzile Hamburgului împotriva înarmării cu arma atomică.)

O privire cît de sumară asupra desfășurării vieții internaționale ne încredințează numai decît că majoritatea țărilor în curs de dezvoltare nu se lasă legănate de vane iluzii și nici nu înțeleg să aștepte pasive rezolvarea problemelor lor de către binevoitori pe care ar avea toate motivele să-i socotească interesați.

MIJLOACE DE DISTRUGERE SAU RĂZBOI ÎMPOTRIVA FOAMEI ?

În sfîrșit, problema foamei mai are și un alt aspect, aflat într-o strînsă conexiune cu teribila alternativă a vremii noastre: asigurarea păcii sau pacea cimitirelor.

Omul modern cunoaște soluții tehnice admirabile. Experiența de pînă acum a F.A.O. este destul de concludentă. Cu mijloace puține — Programul mondial de alimentație dispune de resurse în valoare de circa 90 de milioane de dolari, sub formă de alimente, numerar și servicii — organizația și-a adus contribuția la preîntîmpinarea unor situații excepționale în 11 țări și a adoptat 25 de proiecte de dezvoltare. Aceste acțiuni ale F.A.O. au fost eficiente dar, în mod fatal, și-au vădit rezultatele pe arii foarte restrînse.

Globul nostru posedă însă suficiente resurse naturale pentru a hrăni o populație de multe ori mai mare decît cea actuală. Există un excident de mijloace care nu sînt puse în valoare. În același timp cîteva mari puteri cheltuiesc pentru înarmare circa 140 miliarde dolari pe an, sumă egală cu trei sferturi din venitul național al tuturor țărilor în curs de dezvoltare, unde problema foamei prezintă aspecte dramatice.

Războiul este însă în vremea noastră un nonsens. Popoarele sînt conștiente că el reprezintă un imens și inutil carnagiu. De aceea pacea se impune astăzi ca un imperativ și are șanse mai mari decît odinioară. Opinia publică mondială înțelege acest imperativ al vremii mai bine decît oricînd în trecut și presiunea ei în acest sens este mai puternică decît oricînd.

În plus, cei 140 de miliarde de dolari irosiți anual pentru înarmare, adică absolut neproductivi, ar putea contribui din plin la asigurarea bunăstării omenirii. Dar ce spunem 140 de miliarde de dolari! Cu numai a zecea parte din această sumă — cu 14 miliarde de dolari pe an — s-ar putea realiza de pildă un ritm de creștere de cinci la sută a producției industriale a tuturor țărilor în curs de dezvoltare. E ade-vărat că în momentul de față aceste țări înregistrează un ritm de creștere mediu de 4 la sută pe an, dar cum populația sporește la rîndul ei cu circa 10 la sută, nu se schimbă mare lucru. Dimpotrivă, decalajul dintre țările puternic industrializate și cele în curs de dezvoltare se adîncește. Căci dacă 4 la sută pe an din țările puternic dezvoltate înseamnă aproximativ 60 de dolari pe an pe cap de locuitor, același coeficient de creștere în țările în curs de dezvoltare înseamnă numai trei dolari pe an (conform datelor citate de Josué de Castro într-un interviu acordat săptămînalului francez „Arts”).

Tocmai de aceea realizarea dezarmării generale și totale, pentru care luptă toate forțele iubitoare de pace din lume, ar contribui la o rezolvare rațională, echitabilă, a problemei foamei. Resursele astfel eliberate ar putea fi canalizate spre realizarea de progrese spectaculoase care să facă omenirea să uite de tragicul spectru al foamei și sărăciei. Proiecte care acum par a ține încă de domeniul fanteziei ar putea deveni o realitate tangibilă. Omenirea ar putea trece la transformarea apei oceanelor în apă dulce pentru irigarea deșerturilor, la mărirea considerabilă a suprafețelor cultivate, la transformarea pămînturilor sterpe în soluri roditoare, la învierea regiunilor cu climat impropriu vieții, la crearea de zone subpolare cultivate și multe altele.

Cîștigarea războiului împotriva foamei ar încheie astfel un capitol din istoria umanității despre care generațiile viitoare vor spune, poate, că marca vremea cînd oamenii de pe planeta noastră nu ajunseseră încă în totalitatea lor la un trai vrednic de condiția umană. Va fi, se înțelege, o mare, o uriașă biruință a omului. Dar, să nu uităm, în calea acestei biruințe există piedici care pot și trebuie să fie doborîte. Războiul împotriva foamei poate fi cîștigat. Soluția nu constă însă în acte filantropice sau în alte paleative, ci în rezolvarea cu precădere a problemelor social-economice vitale din țările care suferă de foame, în înlăturarea colonialismului și consecințelor sale, în instaurarea unei păci trainice în lume.

Dumitru HÎNCU

d i a l o g cu cititorii

CÎT E DE BĂTRÎN SIBIU!

„Aș dori să știu de când există Sibiu; de asemenea m-ar interesa și unele date din istoria acestui oraș”.

Elsabeta SPOREA
Buzău

Răspunde prof. NICOLAE NISTOR, șeful Arhivelor statului, filiala Sibiu.

Sibiu, cunoscut în documente încă din secolul al XII-lea sub denumirea de Cibinium, are memorabila vîrstă de peste opt veacuri.

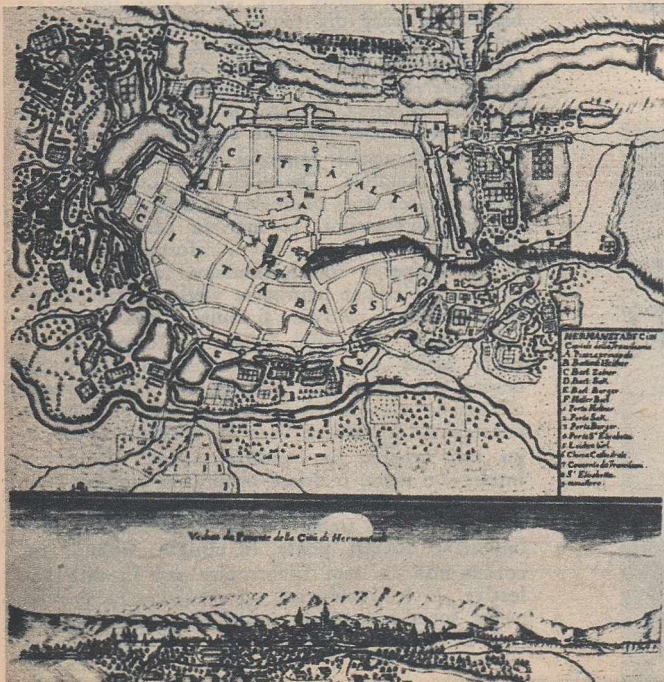
Pînă la invazia tătarilor (1241) localitatea nu se deosebea aproape cu nimic de o așezare cu caracter rural. Abia după această dată s-au creat premisele întemeierii cetății (Cibinburg). S-au luat primele măsuri de fortificare a platoului central (în jurul bisericii romane) unde avea să se dezvolte mai tîrziu orașul de sus (Città Alta).

Treptat, în veacul al XIV-lea localitatea se îndreaptă tot mai mult către o fizionomie cu caracter urban, iar din rîndul vechilor locuitori agricultorii s-au desprins treptat meseriași și negustorii.

Denumirea de oraș apare în documente pentru prima oară în anul 1366 („civitas Cibiniensis” sau „Hermannstadt”). Cetatea era atunci înconjurată cu cea de-a treia centură

Urmela vechiului Sibiu (foto P. Voinescu).

Planul orașului Sibiu întocmit de Morando Visconti în 1699.

de ziduri. În interiorul ei apar clădiri masive care au adăpostit odinioară sediile organismelor conducătoare. Este vorba de „casa sfatului”, lipită de turnul cu același nume ce străjuiește și azi centrul orașului. Tot de atunci este pomenită una din primele școli din Transilvania.

Negustorii sibiieni din secolul următor au ajuns cu produsele lor pînă la Praga, Viena, Cracovia, Hamburg, iar în sud au purtat relații comerciale intense cu Țara Românească sau, trecînd Dunărea, cu Levantul.

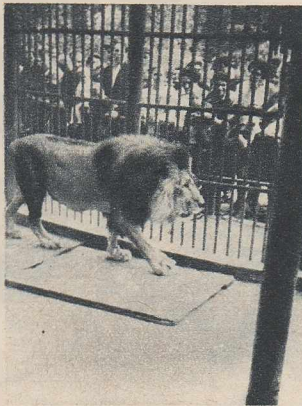
În veacul al XV-lea liniștea cetății a fost întreruptă în repetate rînduri de turci, care, prin pasul Turnu-Roșu, voiau să-și facă drum spre centrul Europei. Pentru prima dată cetatea Sibiului a fost asediată de turci în anul 1432, apoi în 1438 și 1442, cînd sub zidurile ei oastea otomană a fost nimicită de marele voievod Ioan de Hunedoara.

Invaziile turcilor în Transilvania s-au lovit de fiecare dată de zidurile „cetății roșii” (culoarea roșie era dată de cărămida din care erau construite zidurile). Prin fortificațiile sale — de mare artă militară — cetatea Sibiului a devenit un bastion important în lupta împotriva cotorpitorilor străini.

În secolul al XVIII-lea orașul a crescut atît de mult încît a apărut necesitatea străpungerii zidurilor și chiar demolarea lor (regretabilă soluție pentru edilită de atunci) în vederea lărgirii spațiului de locuit. Tot în secolul al XVIII-lea apar primele cartiere noi în afara zidurilor.

Gloria celor 39 de turnuri, patru bastioane și două runde care au păzit cu strășnicie liniștea locuitorilor vechiului Sibiu a apus...

Vestigiile vechii arhitecturi dau și astăzi Sibiului un profil pitoresc: pictorii continuă să redea pe pînzele lor imagini de străzi înguste, austere, ganguri lungi, monumente gotice și baroce (multe din ele restaurate prin grija Direcției monumentelor istorice), alături de dimensiunile robuste, moderne și luminoase ale fabricilor și cartierelor noi în care trăiesc și muncesc azi construcții vietii noi, socialiste.

Leul Asad, admirat zilnic de sute de vizitatori (foto Al. Bîlbu, Brașov).

ÎN ZOO-UL DE LÎNGĂ BRAȘOV

Parcul zoologic recent creat lîngă Brașov este situat în mijlocul ferme-cătoarei pături de fag și brad de la Noua (circa 5 kilometri de oraș). În momentul de față numărul „pensionarilor” se urcă la 130, dintre care numeroase exemplare exotice: lei, crocodilii de pe Mississippi, maimuțe pavian, cîini dingo australieni, capre de Camerun (animal pitic) stîrșește în ultima vreme interesul vizitatorilor. Ei au putut observa cum acest exemplar exotic alăptează trei pui de căprioară aduși din pădurile noastre în grădina zoologică. Tot cu laptele caprei de Camerun este crescut un pui de ris (pisică sălbatică).

În vara aceasta zoo-ul brașovean a fost vizitat de peste o sută de mii de persoane.

D. BARBU
Brașov

CARBONARI

este mișcarea carbonarilor?”

G. PELLA
Iacu, raș. Crișana

Răspunde lector univ. DESPINA MLADOVEANU, Facultatea de limbi române, Universitatea București.

Carbonari este numele membrilor unor societăți revoluționare secrete care au apărut în Italia între 1804 și 1810 și s-au răspîndit apoi în alte țări ale Europei. Mișcările carbonare au avut loc pentru prima oară în sudul Italiei — Sicilia și Calabria — purtînd un caracter antinapoleonian.

Expresie a aspirațiilor burgheziei de la oraș în nord, ale burgheziei rurale în sudul Italiei, ale ofițerilor, micii burghezii, tîranilor, intelectualiilor de cele mai diferite formații, aceste mișcări, lipsite de un caracter unitar și centralizat, au avut totuși scopuri comune: independența țării, lichidarea regimurilor feudalo-absolutiste din statele italiene. Răspîndirea vastă, rapidă și spontană pe întregul teritoriu italian a stat mărturie faptului că problema națională devenea în acea perioadă problema unor variate straturi ale poporului italian.

Denumirea de carbonari își are originea în simbolul muncii carbonarilor, care contribuie la fîurirea științei, a flăcării, a luminii. Membrii societăților își spuneau *buoni cugini* (veri buni) și se întruneau în locuri numite baracche (colibe). Interiorul acestora se numeau vendite

(loji). Pe pereți ațirau simboluri ale religiei creștine (crucea, coroana de spini etc.). Alte simboluri folosite (cranii, capete de lup împăiate, bufnițe etc.) erau explicate, împreună cu regulile întrunirilor și scopurile asociației, în niște catehisme alcătuite din întrebări și răspunsuri. Membrii trebuiau să fie înarmați cu puști, pistoale, pumnale, să plătească o cotizație în bani, iar primirea lor implica lungi și complicate ceremonii. În organizații erau admise și femei, sub numele de giardinieri (grădinărițe) cu însărcinarea de a face prozelitism, de a transporta corespondența de la un centru la altul.

Activității carboneriei se datoresc răscoalele din 1820 la Napoli, din 1821 în Piemont, din 1831 în Emilia. Scriitorii ca Silvio Pellico au făcut parte din organizație, iar alții, ca Giacomo Leopardi, au cunoscut-o și au avut legături cu ea.

În Țările Romîne au acționat *cărvunarii*, care urmăreau introducerea domniei constituționale, respectiv libertăți individuale, libertatea muncii și a comerțului, egalitatea cetățenilor în fața legii. Sub numele de *cărvunari*, dobîndit prin analogie cu cea de carbonari de către elementele progresiste, se organizează un număr de negustori, proprietari de ateliere și fabrici; boierime mică și mijlocie.

În scopul introducerii ideilor burgheze și al domniei constituționale ei au elaborat în 1822 o constituție cu 77 de puncte care, deși nu s-a aplicat din pricina împotrivirii marii boierimi, reprezintă o încercare de luptă împotriva jugului otoman, de zdruncinare a orînduirii feudale, pe calea spre constituirea unui stat național independent.

PRIMELE CUVINTE

„Care sînt originile vorbirii?”

Gh. NEGREI
muncitor, Caransebeș

Răspunde SORIN STATI, lector la Universitatea București, Facultatea de limba și literatura romînă.

E o curiozitate firească aceea de a ști cum se înțelegeau între ei primii oameni sau cum au luat naștere primele cuvinte. Din păcate, fiind vorba de o perioadă de care ne despărț foarte multe mii de ani, sur-

sele de informare sînt foarte sărăci și terenul e deschis pentru cele felurite și mai fragile ipoteze.

Lingviștii sînt în măsură să explice cuvintele din limbile actuale arătînd care a fost rostirea și în lesul lor acum o sută, o mie, două mii de ani, iar pentru urcuvinte chiar peste trei mii ani. Ei se folosesc pentru acest de documente scrise; în lipsa metodelor lingvisticii permit ur reconstituiri, presupunerii cu un procent de probabilitate, care referă la o epocă mai veche cu cîteva milenii. Dar ce înseamnă „cîteva milenii” în comparație suțele de mii de ani de cînd ex vorbirea? ! E prea puțîn pentru a dezbate în statute interzicerea i-a determinat pe fondatorii Societății de lingvistică din Paris (18 să înscrie în statute interzicerea a dezbate la ședințele societății problema originii vorbirii.

Cînd ne întrebăm „Care a prima limbă?” să nu ne închipuim că între ea și vreuna din limbile azi ar exista o asemănare. Vocabularul ei era extrem de sărac, rețeaua cîteva cuvinte, despre pronunțarea cărora nu știm nimic.

Omul dispunea la început nu de un tipar instinctiv. Cînd în pînă de muncii — desfășurate în mun de celele de oameni primii — s-a ivit necesitatea de a comunica unii cu alții, mijlocul cel potrivit pentru a o satisface a dovedit articularea unor sunete, fîme tot mai nuanțate, mai diferite, ale strigătelor naturale. Aceste emise în repetate rînduri în acele situație (de pildă apropierea u animal primejdios, găsirea u hrane etc.), au început să sugereze situația respectivă. Ele exprimă diferite sentimente, impresii omului (frică, bucurie, durere). Există o oarecare asemănare în caracterul acestor cuvinte și specul interjecțiilor O! Ah! Vai!

Mai existau probabil și cuvinte care imitau sunetele emise de fîi și obiecte. Cuvîntul care r aproximativ strigătul unui animal putut ajunge să sugereze animalul devenind numele lui. Într-un n relativ asemănător ne explicăm crea unor nume de păsări sau a male ca *pitpalac, cucu* ș.a. din mînește.

Toate acestea nu sînt decît pînă puneri verosimile; la capitolul „gîncea graiului” știința limbii nu încă în stare să ofere mai mult

DE LA CORESPONDENȚI

Suceava, '964. (D. Vințilă)

CITITORII CĂTRE CITITORI

Următorii cititori doresc să co-spondeze: Nuți Grigore, Bucuști-32, Calea Griviței 395, bl. M. 2, . III, ap. 15 : teme diverse, ilustrate; Niculae Cebuc, muncitor, m. Vilcea, str. Știrbei Vodă 148 : tema, muzică ușoară, ilustrate; aria Ardeleanu, colectivistă, com. ghires 45, rn. Zalău : teme diverse; Constantin Petrescu, Petroșani-eroport, bl. 2, sc. 2, ap. 6, reg. unedoara : teme diverse, ilustrate; oca Banu, funcționară, „Ageva-op“, Mizil, str. Unirii 14 : cinema, muzică, ilustrate; Zizi Șerban, ofesoară, Casa de copii, Siliște, t. Roșiori de Vede : teme diverse, ilustrate; Mioara Stancu, evă, București-8, str. Școșului 2, rn. N. Bălcescu : ilustrate; Aurel Buligoanea, mecanizator agricol, com. Devesel, rn. Vin-Mare, reg. Oltenia : teme diverse; Ioana Costoiu, Tg. Jiu, r. 8 Mai, 1, sc. B, ap. 15 : teme verse, ilustrate; Florea Manoch, circumscripția sanitară, Scriștea, rn. Roșiori de Vede : ilustrate; Valeriu Balaban, tehnician, alcea, str. Silvestru 3 : teme diverse, ilustrate; Ovidiu Pugu, operator chimist, Piatra-Neamt, bd. Mai, 7 : literatură, cinema, ilustrate; Costel Drugu, desenator tehnic, București-4, str. Alex. Mozi 27 : teme diverse, ilustrate; elia Smoleanu, elevă, Timișoara, r. Neculce 19 : teme diverse; asile Sandu, lăcătuș, Brașov, str. urpați 117 : ilustrate; Tiberiu Doru, elev, Călărași, alcea Gaj 6, reg. București : teme diverse; Ianda Beosli, funcționară, Timișara, str. Neculce 25 : teme diverse; Cristina Zaharia, elevă, Iolești, bd. Grivița roșie 15 : ort, muzică ușoară; Grigore Pășcu, elev, Tg. Jiu, str. Vîrful îndra 7 : teme diverse; Maria reton, elevă, Satu-Mare, str. Țible-lui 2 : ilustrate; Mariana Ște-nescu, elevă, Tg. Jiu, str. Mă-ira 32 : literatură, muzică, sport, ustrate; Elisabeta Ispas, funcțio-

nară și Rodica Buga, telefonistă, Vatra Dornei, str. Podul Verde 17 : ilustrate; Cornel Bîrsan, lăcătuș, Sibiu, str. Cezar Boliac 7 : literatură, artă; Doina Mocanu, studentă, Iași, bd. T. Vladimirescu, bl. P3, sc. B, et. 3, ap. 5 : teme diverse, ilustrate; Cătălin Serdaru, arhitect, Timișoara, str. Diana 5 : teme diverse, ilustrate.

POȘTA NOASTRĂ

FELICIA MITRANESCU, Craiova. Sesizarea dv. am înaintat-o forurilor în drept, primind ca urmare un răspuns de la I.C.R.T.I.-Craiova pe care l-am considerat formal (în afară de faptul că ne-a fost și remis cu întârziere). Am sesizat din nou Ministerul Comerțului Interior, care prin adresa nr. 14/621 din 2 oct. a.c. a recunoscut justetea criticilor — atât a celor făcute de dv. cât și a celor făcute de noi. În același timp am fost înștiințată că ați fost invitată la magazinul „Romarta“ din Craiova unde vi s-au adus la cunoștință, prin etalarea noilor sortimente de încălză-minte, măsurile luate pentru o mai bună aprovizionare a cumpărătorilor. Din păcate, toate acestea s-au făcut cu întârziere. Dar, după cum ni se arată în adresa M.C.I. mai sus-amintită, „pentru întârzierea aceasta, Direcția generală a sancțio-nat întreprinderea din Craiova, atră-gându-i atenția de a respecta în viitor prevederile în vigoare“.

ELENA BONTEA, București. Ceea ce apare drept fum provocat de calorifer este de fapt funinginea rezultată din arderea particulelor de praf care au venit în contact cu radiatorul încălzit; această funingine, formată din particule foarte fine, s-a depus apoi pe plafon și în partea de sus a perdelelor din dreptul radiatorului, transportată fiind de aerul cald care circula, conform unui principiu binecunoscut, de jos în sus. Pentru a evita acest efect neplăcut, trebuie în primul rînd să luați obișnuitele măsuri de îndepăr-

tare a prafului. Curățați în mod regulat de praf tot mobilierul apartamentului dv., covoarele și perdelele. Curățați de praf însuși radiatorul caloriferului. Folosiți, dacă aveți, aspiratorul de praf, pentru că măturarea covoarelor nu face decât să ridice și mai mult praful în aer. De asemenea nu neglijați să puneți pe radiatoarele caloriferului mici vase cu apă. Apa din aceste vase, încălzindu-se, se va evaporă, mărind umiditatea aerului din apartamentul dv. Aceasta va contribui la rîndul ei la împiedicarea ridicării prafului și, deci, la consecințele acestuia.

VIOLETA M. IONESCU, Pitești. Neuitatul actor Vasile Vasilache a murit la 4 aprilie 1944, victimă a bombardamentului de aviație din acea zi.

NICOLAE CEBUC, Rîmnicu-Vilcea. Lui Nunweiler III puteți să-i scrieți pe adresa clubului „Dinamo“, București, șos. Ștefan cel Mare 43.

COMAN GYURKA, Vișeu de Sus. Am primit fotografiile, dar nu le considerăm publicabile. Vă sfătuim să mai lucrați și să ne mai trimiteți. Mai ales că ne înșirați atîtea teme care ne-ar interesa mult mai mult decît cele ce ni le-ați trimis!

CIREȘICA IANCOVICI, București. Vă mulțumim pentru sugestiile și urările pe care ni le faceți. Aveți dreptate să ne criticați că am publicat prea rar rubrica „Actualități cinematografice“. Vom căuta să-i facem loc mai des în revistă. Inter-viuri cu oameni de cultură am publicat și vom mai publica. Adrese de peste hotare nu vă putem procura.

NICOLAE COJOCARU, Iași. Revista noastră nu publică, în general, versuri. Fiind vorba și de o poezie cu un caracter special, cu atît mai mult nu ar fi trebuit să ne-o trimiteti nouă, ci unei publicații cum e revista „Viața militară“, de pildă.

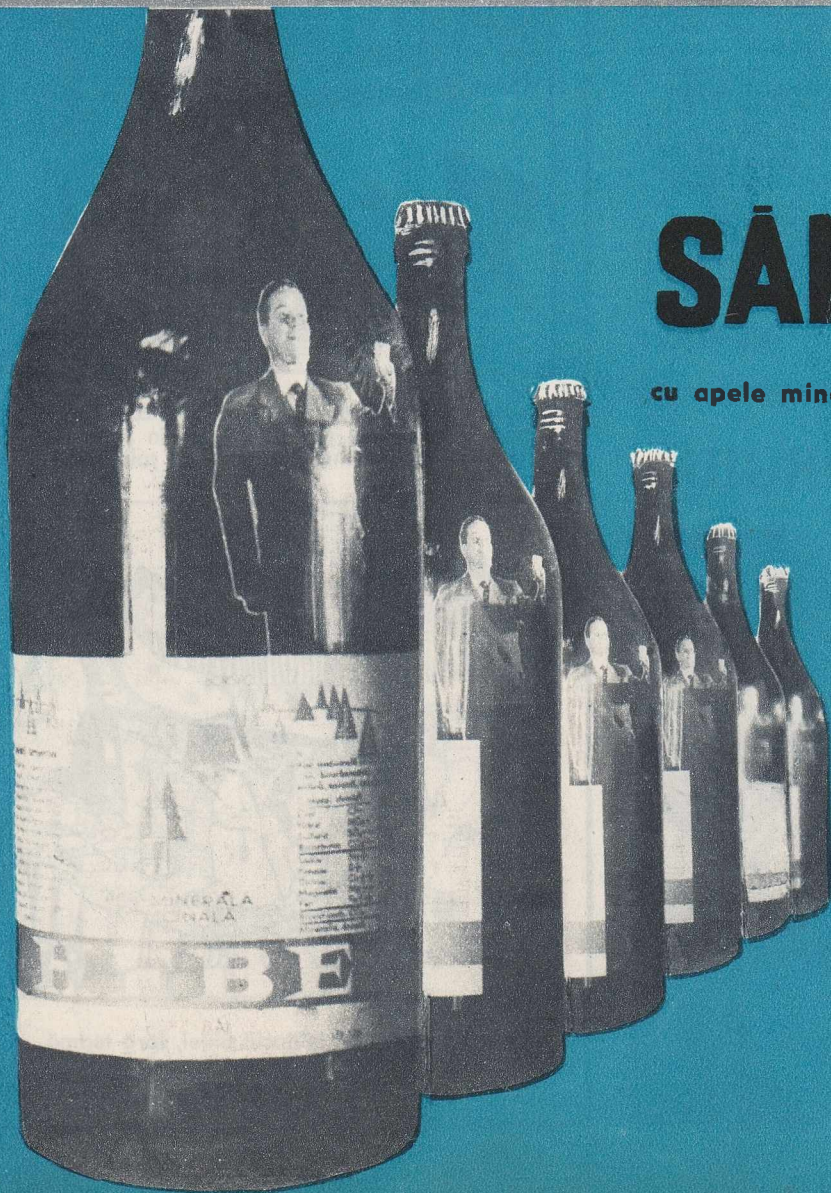
PETRU AXINTE, Iași. Scriitorul Chiril Tricolici, autorul romanului „Nebunul din Brent“, este redactor la ziarul „Steagul roșu“ din București.

V. SILVIAN

TURTURICĂ

Gh. CHIRIAC

SĂNĂTATE

cu apele minerale medicinale și de masă

HEBE
MĂLNAȘ
SLĂNIC MOLDOVA
TINCA
POIANA NEGRI
POIANA COȘNEI
POIANA VINULUI
ȘARUL DORNEI
VÎRGHIS
LIPOVA
HARGHITA
BOHOLT

POVEȘTEA VORBEI

NUME DE ZEI ȘI DENUMIRI COMUNE

Vulcan, unul din copiii lui Jupiter, s-a născut urt și diform; din mitologie aflăm că Junona, mama lui, mîniată de aspectul său nedemn de un zeu, l-a azvîrlit fără milă din înaltul Olimpului, adăugînd la urîșenia din naștere o infirmitate: copilul divin rămîne șchiop.

Acest vlăstar al lui Jupiter se face meșter fierar și își stabilește atelierul în adîncul pămîntului, în dreptul Siciliei. Aici se fabricau fulgerele, temuta armă a regelui zeilor.

Muritorii aveau cunoștință de această activitate subterană, căci vedeau fumul ce se înălța pe coșul înfricoșătorului atelier, craterul deschis pe culmea muntelui Etna. Acestui loc i-au pus numele Vulcan, în cinstea zeului pe care îl știau acolo, la mari adîncimi. Cuvîntul a rămas pînă azi, extinzîndu-și folosirea la toți munții cu activitate vulcanică.

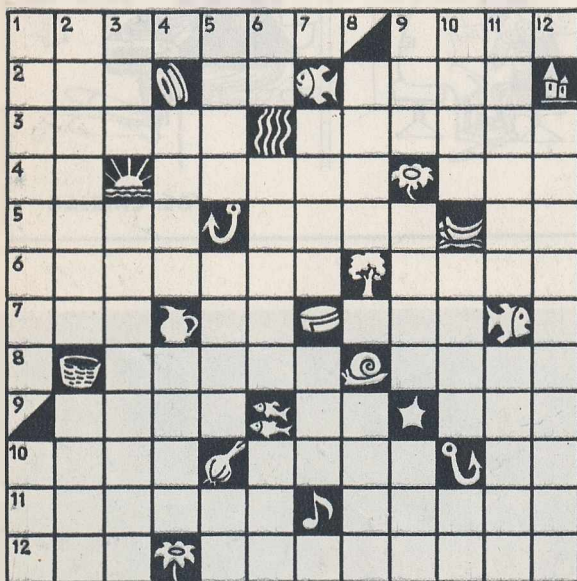
Alt personaj din legendele Olimpului, un nepot a lui Jupiter, era zeul turmelor, reprezentat cu coarne și picioare de

capră. Străbătea munții și văile în căutare de vînat, sîrînd pretutindeni spaimă la apariția lui. Numele său era Pan, din care se trage cuvîntul *panică*. El a fost folosit mai întîi în expresia grecească *Jobas Panikos* (=frică provocată de Pan, frică, panică), deci era un adjectiv.

Expresia circula mai ales în legătură cu viața militară: în timpul campaniilor, ostașii greci și romani credeau că zeul Pan se apropie noaptea de tabăra lor. De aceea, de cite ori auzeau în întuneric zgomote suspecte, soldații își pierdeau cumpătul, cuprinși de spaimă — cu alte cuvinte, intrau în *panică*.

Sorin STATI

La pescuit

ORIZONTAL: 1) Pictor român, autorul tabloului „Natură moartă cu pești” — Un pește de apă dulce... bun la proțap. 2) Fir — Cap de roșioară! — Rudă. 3) Rămas fără apă — Pește de mare cu... butoni de os. 4) Cuter! — Alt pește de

mare — A se ivi. 5) Servită... cu undița — Plasă pescărească — Cel de pește... e pus deoparte. 6) Toamna — Pești cu... siluetă. 7) Piatra de... la acvariu — Posesiv — Un pește... domol. 8) Intrate în apă — Inrudită cu morunul. 9) Arbore de pe malul râurilor de munte — Coadă de mreană! — În valuri! 10) Asigurări de stat — Sigur — La capătul virșei! 11) Sportivul cu mulineta — Atras... la cârlig. 12) Cei mai buni — Pește mărunt din iazuri și lacuri.

VERTICAL: 1) Căutați în apele repezi de munte — Element sine qua non pentru piscicultură. 2) Peștișor de mare folosit ca nadă — Deseori. 3) Are pește — Moruni numai cu numele, de fapt înrudiți cu crapii. 4) Răpitor de apă dulce — Taler. 5) Măiestrie — Locuitor de la munte — Peștișor de mare... care înșeapă. 6) Notă — Sos pentru marinată — Crap... fără coadă. 7) Obiect — Trage la somn. 8) În capul mesei, la nunți — Undița pentru pescari. 9) Pronume — Moral — Pană de... scris! 10) Nu-s pești, dar trăiesc în apă — Verigă — În saramură! 11) Pescarul dinter-un cunoscut cîntec — E delicios, prăjit. 12) Zvîrluga din apele de munte.

Ion PASCAL

URME DACICE LA GIURGIU

Trei elevi din Giurgiu s-au prezentat la muzeul de istorie din orașul lor aducînd cu ei — spre surprinderea directorului — vesela perfect păstrată a unei gospodine din... antichitate. Cei trei elevi (Ilie Păun, Alexandru Roman și Marian Roman; vîrsta lor e între 12 și 15 ani) au descoperit-o în timp ce se jucau în apropierea Dunării, la locul numit Malu Roșu. Aici ei dăduseră întîmplător de urmele unui bordei geto-dacic, acoperit de peste două milenii de pămîntul nisipos al terasei care domină fluviul. Vesela gospodăriei găsită în această străveche locuință este alcătuită din diferite vase și farfurii din ceramică — toate depozitate înăuntrul unui alt vas mai mare (înalt de 52 cm) de formă tronconică. Piesele descoperite sînt caracteristice ceramicii dacice (brîul în relief ce le înconjură, stilul confectionării etc.).

Locul unde copiii au făcut descoperirea a fost marcat, urmînd ca acolo să se efectueze săpături arheologice. În fotografie: directorul muzeului — prof. Gh. Rădulescu — cercetînd vasele descoperite de cei trei copii.

F. URSEANU

„MINUNILE SFÎNTULUI SISOE“

Desene de Adrian ANDRONIC
Inspirate din romanul cu același titlu
de George TOPIRCEANU

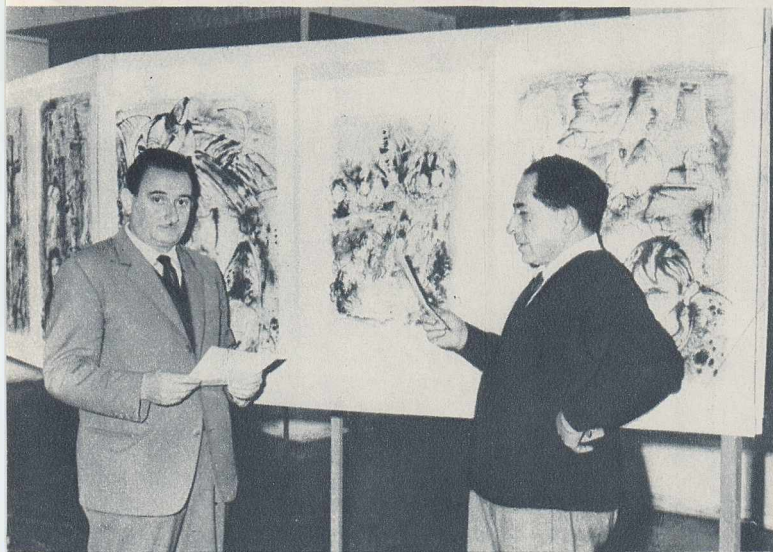
Cînd apucă la dreapta, pe alea cea mare, Sisoe văzu venind spre el un convoi lung de binecredințoși...

Sisoe stătu oarecum la îndoială. îi cuprinse la urmă grumazul cu brațele și i se aburcă în spate, unde rămase nemîșcat, cu genunchii sprijiniți de soldurile ei pietroase...

Sisoe mergea prim mijlocul uliței, fără teamă, cu jandar-mul alături.

În prezența unor oficialități și reprezentanți de seamă ai vieții artistice italiene, la Roma a fost deschisă o expoziție de artă grafică românească, care prezintă lucrări ale unor cunoscuți graficieni din țara noastră.

La deschiderea lucrărilor Parlamentului britanic, membrii actualului cabinet laburist au intrat, potrivit tradiției, o dată cu cei ai fostului cabinet conservator. Dar imediat după începerea dezbaterilor, în Camera Comunelor s-a produs prima ciocnire între conservatori și laburiști în legătură cu moțiunea de cenzură depusă de opoziția conservatoare împotriva guvernului laburist care a prezentat un proiect de naționalizare a industriei și derurgice britanice.

Punctele de trecere din Berlin, create în baza acordului încheiat între reprezentanți ai guvernului R.D. Germane și ai Senatului vest-berlinez, unosc o vie animație în aceste zile, numeroși cetățeni din Berlinul occidental și din capitala R.D.G. ducându-se să-și viziteze rudele.

Potrivit agențiilor de presă, situația a redevenit încordată în Sudan, după ce au început să circule zvonuri în legătură cu pregătirea unui complot de către ofițeri favorabili fostului regim. Pe străzile capitalei — Khartum — au avut loc mari manifestații în sprijinul noului guvern.

Situația continuă să rămână încordată în Borneo de nord, datorită opoziției unor cercuri rgii împotriva Federației malayez. În fotografie: patrulă britanică cutreieră jungla pentru preîntâmpina orice eventuale acțiuni opoziționiste.

Înlăturat de la putere, Victor Paz Estenssoro, președintele Boliviei, s-a refugiat în Peru. Iată-l în capitala peruviană, Lima, urmărit de ziaristi.

Flora
 —
 lotiune
 tonica
 cu
 eamfor
 —
 astringenta

LOTIUNEA TONICĂ ASTRINGENTĂ FIORDA S.C. CALĂTORĂȘTI
 LIT. 1954